

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
(м. Дніпропетровськ, Україна)

Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)

Інститут економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету
імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)

Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)

Університет управління охороною праці в місті Катовіце (м. Катовіце, Польща)

Університет прикладних наук (м. Миттвайда, Німеччина)

Університет Шербрук (м. Шербрук, Канада)

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2016:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції

(Дніпропетровськ, 14–15 квітня 2016 р.)

У дев'яти томах

Том 7. Особливості інноваційного розвитку економічних суб'єктів:
проблеми та перспективи

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2016

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

*Затверджено на засіданні вченої ради економічного факультету
(протокол № 9 від 12.04.2016)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д. ф.-м. н., проф., ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Смирнов С. О. – д. ф.-м. н., проф., декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Гринько Т. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Коваленко О. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки підприємств Запорізької державної інженерної академії;

Артур Шверчак – д. е. н., професор з менеджменту Університету управління охороною праці в м. Катовіце, Польща;

Серджо Велеско – д. е. н., професор міжнародного менеджменту факультету економіки університету прикладних наук у м. Миттвайда, Німеччина;

Майкл Лафлеур – д. е. н., проректор з досліджень, директор інституту IRECUS, Університет Шербрук, Канада;

Абесадзе Р. Б. – д. е. н., проф., директор Інституту економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі, Грузія;

Дімітров І. – доктор, професор Університету професора доктора Асена Златарова, Болгарія;

Скрипник Н. С. – к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент 2016: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 квіт. 2016 р. : у 9 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2016.

ISBN 978-617-645-226-3

Т. 7 : Особливості інноваційного розвитку економічних суб'єктів: проблеми та перспективи. – 2016. – 76 с.

ISBN 978-617-645-233-1

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 14–15 квітня 2016 року в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

**УДК 336
ББК 65.01**

ISBN 978-617-645-226-3

ISBN 978-617-645-233-1 (Т. 7)

© Авторський колектив, 2016

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ГАЛУЗЬ, СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Bushtakov S. V., PhD Dzhur O. Y.

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Ukrainian)

MANAGEMENT INNOVATION ASPECTS OF ELECTRONIC PROCESSING SYSTEM IN GOVERNMENT AGENCIES

The last decades are characterized by continuous development of IT industry in relation to the everyday lives of people, economic and entrepreneurial business of economically active population and to the functioning of a state. The modernization of society and the introduction of new technologies is an integral part of the IT sector.

Today, information technology is used both as a handheld, electronic resources, which can accept, treat, store and transmit information in their own needs for improvement or acceleration of the working hours and used for the benefit of the country and its citizens. So important is the question of increasing the efficiency of IT technologies for both the public sector and for the entrepreneurial sector.

Table 1. Global indicators of countries and markets [1]

Indicator Name of country / group of countries	Business entry density per 1000 people ages 15-64 2012	Time required to start a business days June 2014	Domestic credit provided by financial sector % of GDP 2013	Tax revenue collected by central government % of GDP 2012	Mobile cellular subscriptions per 100 people 2013	Individuals using the Internet % of population 2013
Ukraine	0.92	21	95.7	18.2	138	42
Middle income	2.20	24	108.4	13.2	92	33
Low & middle income	1.86	25	106.9	13.1	87	29
High income	7.47	15	196.6	14.2	121	78
Euro area	6.62	11	143.2	17.1	123	76

The data presented in table. 1 indicate a lack of activity in the business sector, a significant burden in tax and fiscal legislation of Ukraine, but show the actual readiness of the population to the use of electronic equipment at home and at work.

State Agency for Electronic Governance Ukraine is responsible for realization of state policy in record-keeping electronic system of public agencies. The effectiveness of state management in modern conditions largely depends on solving problems of rapid development of electronic documents, monitor their implementation, from conservation organizations as well as search and use. Electronic Document Management System (EDS) – is the organizational and technical system for the process of creating, managing access and distribution of electronic documents in computer networks and controls the flow of documents into organization. The main purpose of the EDS – automate the whole work with electronic documents: the introduction of a system of registration, allocation and distribution, editing, saving operative, searching and viewing, playback, control of, access to them and so on [2].

Today in government offices implemented automation system (SAD) and electronic document management system (EDS). SAD focused on automating documentation processes regarding the paper documents. The main functions of SAD include: registration incoming, outgoing and internal documents, monitoring their implementation. EDS combine the functions of office automation and electronic document management, ensure reception, registration, processing, transmission, electronic document certification and storage of electronic documents. That EDS covers all processes of record keeping in government and has its own means of recording and storing documents, and automate their movement mechanism – a router that called docflow.

According to official survey, 19% of the public offices are already introduced EDS. At the stage of implementation or experimental operation EDS was 21% of public bodies. However, if we analyze the basic functionality introduced in government EDS, it is obvious that these systems are used by users only 20-25% of their capacity.

It was found that most agencies that have introduced or implemented EDS, do not use the electronic signature. In the absence of electronic documents in electronic form is void electronic document because it does not comply with the legislation on electronic documents, in particular to the Law of Ukraine «On electronic documents and electronic record-keeping» and therefore can not be transferred to permanent storage at public records. Thus, although the majority of documents in state bodies made in the traditional paper form, the current status of implementation EDS in government bodies creates technology preconditions for further spread of electronic document circulation in Ukraine.

Questions about the use of new technologies disturb most of the developed world, as is characteristic of democratic institutions of society and provides significant economy of public funds. The closest to this issue and further use of the electronic system reached countries such as Estonia, Poland and Hungary, introducing electronic civil passport. Otherwise, they are called «ID-Cards». Such cards allow to participate in the elections anywhere in the globe, create own company in less than an hour and many other features that significantly reduce the bureaucratic work and corruption component. Stage to create an ideal model use of electronic passports was as follows: 1) create a new reform and adoption block of laws for implementation of a new storage system; 2) creating the only electronic system for processing data for all ministries and relevant protection system; 3) financial support from the state (creation of a permanent electronic communication of administrative agencies, retraining and adopting new personnel); 4) information support that has enriched the interest in changing the old paper passport to a new ID card; 5) social support for needy layers of the population; 6) the gradual standing back of the old system [3].

Today, a similar system for creating and using ID cards exist in Ukraine. Migration Service stated that ID cards allow free crossing European borders, store personal data about the location and the opportunity to make full use of the opportunities provided paper passport. In practice, leadership and citizens are facing a number of problems concerning registration and the using space of electronic passports.

For decision of these issues it is need to: 1) increase the number of reception facilities (which will significantly reduce waiting time); 2) circulate and make more accessible the information concerning the number of required documents and their places of acceptance; 3) to provide costs for institution equipment by facilities of information read-out, engage the support of foreign investors and introduce conversion initiative among commercial enterprises; 4) reduce the price for such cards equating them to European prices.

If a database is secure and operates in many countries, then if there is appropriate document that can be used for own needs and which is directly related to the general public informative base, will enable the reduction of staff in public institutions by at least 24 % and simplify the management, monitoring and prediction of possible threats to the economy in real time, and most importantly improve the living standards of citizens by saving time and nerves.

These measures need new trained staff that prepare and will maintain the equipment in good condition, it is also necessary to make effective means of communication for continuous operation and create a system of distribution of information if necessary to provide their data to public or state institutions. The process and time creation of a new system entirely depends only on the state.

Necessity of management innovation electronic processing systems in public institutions Ukraine stipulated by changes in the business environment, including globalization environment business, dynamics and variability of the market, the highest quality requirements, the benefits of Hi-Fi products (services), which ultimately affect the competitiveness of Ukraine's economy as a whole and quality of life of its citizens.

List of references:

1. World development indicators 2015. States and Markets [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>
2. Офіційний сайт Державного агентства з питань електронного урядування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dknii.gov.ua/content/postanovy-ta-rozporядzhennya-uryadu>
3. Виртуальное гражданство и электронные паспорта: Эстония, далее везде [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://itc.ua/articles/virtualnoe-grazhdanstvo-i-elektronnyie-pasporta-estoniya-dalee-vezde>

Hromtseva D.

Universite du Maine (France)

ON THE FINANCING OF HEALTH CARE IN UKRAINE

Ukraine is a country with an impressive space for production activities due to rich natural resources, its sufficient human potential and the potential capacity of the domestic market. One of the markets, where many new technologies have been being introduced, is the market for services.

Nowadays one of the priority tasks, which the government is facing, is to optimize budget expenditures including those on health care. Many countries of the world, mostly highly developed ones, achieve sharp reduction in expenditures on hospital services through the development of a network of medical establishments for a short-term stay.

One of the important and real ways to reduce resource expenditures on specialized in-patient health care is the widespread use of day-time hospitals and home-stay hospitals at primary level of health care as the organizational technologies of substituting the in-patient medical care. A special role in the organization of these forms of treatment is given to the introduction of general practice / family medicine and providing assistance by GPs (family) doctors.

In order to identify the main directions of improving the management of the health care system in Ukraine, we can consider and analyze one of the most effective and successful health care system – the health care system of France. It has been recognized as the best health care system according to WHO for several years.

France is a country with traditionally high expenditures on health care; it occupies the third place in the world (after the USA and Switzerland) by the volume of services. According to the Organization for Economic Cooperation and Development in 2013 France ranked as the fourth, as it can be seen in Table 1.

The health care system of France allows using both traditional therapeutic services and the latest scientific achievements to all the French. To overcome

the demographic crisis, Ukraine needs to increase the effectiveness of its health care system by improving the financing of the industry, which is possible through the introduction of the insurance medicine, reduction of the role of public funds in the financing of health care and the creation technologies of substituting the in-patient medical care.

Table 1. Health care expenditures and financing

Country	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	9,6	9,5	9,5	9,6	10,1	10,1	9,9	10,1	10,1	10,2
Belgium	9,0	8,9	9,0	9,4	10,1	9,9	10,1	10,2	10,2	10,3
Canada	9,1	9,3	9,4	9,5	10,6	10,6	10,3	10,2	10,2	10,0
Denmark	9,1	9,2	9,3	9,5	10,7	10,4	10,2	10,4	10,4	10,5
France	10,2	10,1	10,0	10,2	10,9	10,8	10,7	10,8	10,9	11
Germany	10,3	10,1	10,0	10,2	11,1	11,0	10,7	10,8	11,0	11,1
Japan	8,1	8,1	8,2	8,5	9,4	9,5	10,0	10,1	10,2	10,2
Netherlands	9,5	9,4	9,4	9,6	10,3	10,4	10,5	11,0	11,1	11,1
Sweden	8,3	8,2	8,1	8,3	8,9	8,5	10,6	10,8	11,0	11,0
Switzerland	10,3	9,8	9,6	9,8	10,4	10,5	10,6	11,0	11,1	11,1
USA	14,6	14,7	14,9	15,3	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4

Estimated as a percentage of GDP.

Day-time hospitalization provides multivalent, individual or intensive treatment. Surely, day-time hospital facilities have a more «like home» interior than the «like hospital» one. The home-stay hospitalization can be organized due to patient health condition, which requires special organization by the inter-profile medical teams. More often the technologies of substituting the in-patient medical care are used in cases of mental illness. Long-term care for the elderly and incapacitated people can be provided at home or in specially designated facilities [1].

The forms of substituting the in-patient medical care are regulated by the French legislation. An important role in providing assistance with medical care and hospitalization is given to psychological centers (CMP). Usually they are situated outside the hospitals and provide advice to all comers – with the receipt from a physician or by one’s own initiative. In addition, there are medical and psycho-pedagogical centers (SMRR) involved in the detection, diagnostics and treatment of mental and behavioral disorders for children and adolescents. They work in close

cooperation with child protection and maternity centers, schools, social and pedagogical, psychiatric services.

In addition, there are day-time care hospitals for patients with chronic dermatoses. The complex of the given medical care measures includes therapies that can not be provided at home. Average treatment in that kind of day-time hospitals lasts from 1 day up to 3–4 weeks. The cost of treatment in day-time hospitals is three times less than at the 24/7 in-patient hospitals [2].

So, if to take into consideration the experience of one of the best health care systems in the world, we can conclude that the introduction of technologies of substituting the in-patient medical care positively affects the health of the nation, as well as it leads to a significant reduction of expenditures on treatment of certain patient groups. As Ukraine is on the way to active development in the European direction, we could take advantage of the European experience in introduction of day-time in-patient hospitals to improve the management of the Ukrainian health care system in the future.

List of references:

1. Leclerc R. la France malade de son système de santé? [Electronic resource] / R. Leclerc. – Available online at: <http://www.delitsdopinion.com/1analyses/la-france-malade-de-son-systeme-de-sante-259>
2. Дейниховська К. А. Європейські принципи та методи функціонування системи охорони здоров'я (на прикладі Франції та Іспанії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2008-2/doc/5/04.pdf>

Антіпова А. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Важливу роль в економіці будь-якої країни відіграє міжнародна торгівля. Баланс імпорту і експорту формують сальдо платіжного балансу, яке безпосередньо впливає на ряд показників не лише на макро-, але й на мікрорівні. Зокрема,

співвідношення експортних та імпорتنих операцій може свідчити або про орієнтацію вітчизняного виробника на зовнішній ринок і розширення його можливостей щодо оптимізації кількісних показників і якісних параметрів виробничо-збутової діяльності, або про його сировинну, товарну та технологічну імпортозалежність, що є стримуючим фактором розвитку суб'єктів господарювання. Останні роки українська економіка пережила ряд потрясінь, які не могли не позначитися на експорті.

При оцінці експортного потенціалу важливо, в першу чергу, оцінити поточну ситуацію. Сьогодні українські компанії перебувають у процесі переорієнтації напрямків зовнішньої торгівлі. Традиційно, більша частка припадала на країни СНД, а найбільшим імпортером вітчизняних товарів була Російська Федерація. Внаслідок обмеження імпорту РФ українських товарів країна отримала збитки близько біля 300 млн доларів США за 2015 рік. Якщо ж буде введено ембарго у 2016, збитки зростуть удвоє [1]. З іншого боку, вступив у дію період адаптації зони вільної торгівлі з ЄС. Українські виробники мають пільговий режим для постачання власної продукції на європейські ринки. За даними Державної служби статистики за 2014-2015 рік експорт товарів до ЄС зріс на 30 %. Європейський напрям за деякими товарними групами майже повністю компенсував втрату російського ринку, проте за традиційними статтями експорту (метали та металургійна продукція, машинобудування) перекрито не більше половини можливостей.

Розуміючи ситуацію, що склалася у сфері міжнародної торгівлі, визначимо пріоритетні галузі експорту. За умов падіння експорту важкої промисловості, локомотивом стає продукція аграрно-промислового комплексу. Загалом, АПК є найбільш динамічною галуззю економіки, яка забезпечила за підсумками 2015 року 21 % ВВП [2]. Отже, Україна нарощує експорт зернових, при чому не лише за рахунок харчових видів, але й технічних (наприклад, експорт рапсу для виготовлення біо-дизелю). Серед готових продуктів харчування виділяються молочна продукція, м'ясо яловичини та птиці. Окремо слід відзначити експорт

масла і масляної продукції, що розширився за рахунок постачання не лише соняшникової олії, але й рапсової та кукурудзяної. Крім того, за період з 2013 по 2016 роки у 100 разів збільшився експорт цукру до країн Європи [3].

Протягом багатьох років Україна нарощувала експорт електроенергії. За період з 2012 по 2013 роки було нарощено близько 37% у напрямку Республіки Білорусь, Польщі, Угорщини, Румунії тощо. Проте за 2015 рік експорт скоротився на 57 % [3]. Це пов'язано в першу чергу з припиненням постачання до РФ, а також скороченням за європейським напрямом. Проте цей напрям експорту залишається перспективним, за умови встановлення конкурентоспроможної ціни поряд із додержанням світових стандартів якості послуги.

Машинобудування України має значний потенціал зростання, якщо зможе адаптуватися і переорієнтуватися на нові ринки збуту. Значною перешкодою на шляху до Європи стають процедури отримання дозволів, ліцензій і сертифікатів. Значною мірою це обумовлено недосконалістю вітчизняної законодавчої бази.

Враховуючи особливості сучасного етапу в історії країни, слід відзначити значне зростання військово-промислового комплексу. Модернізація армії, проведення антитерористичної операції стимулює розробки нових видів вітчизняного озброєння. Наприклад, ізраїльські військові зацікавлені в українських безпілотних літальних розвідувальних апаратах, які суттєво дешевші за існуючі аналоги.

Не слід забувати і про сучасні тенденції постіндустріального світу. Україна має значний потенціал для експорту ІТ-продукції. Вже зараз більше 30 % українських програмістів працюють віддалено на світові компанії, забезпечуючи значний приплив валюти до країни [3]. Проте для повної реалізації даної складової експортного потенціалу необхідно забезпечити комфортні умови для бізнесу в сфері інформаційних технологій. Це допоможе уникнути відтоку спеціалістів за кордон.

Виділивши основні групи експорту важливо також відзначити напрямки міжнародною торгівлі, що є найбільш перспективними. Зараз склалася цікава

ситуація. Отримуючи досвід роботи в умовах високої конкуренції на європейських ринках, українські компанії застосовують набуті навички для виходу на ринки країн третього світу. Зокрема, новими ринками стали Лівія, Судан, Кот-д'Івуар, Індонезія тощо. Розширюється співпраця з країнами арабського світу. Зокрема, у лютому 2016 року досягнуто домовленості про експорт баранини, телятини та м'яса птиці до Об'єднаних Арабських Еміратів. Це створює додаткові можливості для розвитку підприємств аграрного сектору.

У підсумку виділимо основні складові експортного потенціалу України. Найбільш перспективним виглядає експорт сільськогосподарської продукції та ІТ-послуг. Експорт же продукції обробної та переробної промисловості відходить на другий план. Найбільш перспективним був і залишається ринок європейських країн, оскільки він забезпечений платоспроможним попитом. Але за легкістю входу на ринок привабливими виглядають країни третього світу. Їх доцільно використати для апробації продукції та загалом набуття досвіду перед виходом на ринки з більш напруженою конкуренцією. Крім того значна девальвація національної валюти робить експортну діяльність більш привабливою для національних виробників.

Список використаних джерел:

1. Матеріали порталу ubr.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.ubr.ua](http://www.ubr.ua)
2. Державна служба статистик України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Матеріали сайту Forbes Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.forbes.net.ua>

К. е. н. Антонюк О. Р.

Національний університет водного господарства

та природокористування (Україна)

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ

Не сприятливе фінансове становище суб'єктів господарювання впливає стан професійних послуг аудиторів в нашій країні. Ринок аудиторських послуг має перспективи для розвитку, що має бути пов'язано із залученням зарубіжного досвіду, належним аналізом помилок та пропонуванням клієнтам все нових видів послуг, підвищуючи тим самим попит на аудиторську діяльність. На часі нова взаємодія з клієнтами на більш високому рівні. Аудитори повинні уточнювати свої функції і вдосконалювати свою професійну діяльність в такий спосіб так, щоб стандарти їх роботи відповідали потребам клієнтів. Беззаперечна догма ринкової економіки – на найвищому рівні стоїть клієнт та його інтереси, і саме на задоволення потреб замовників аудиторських послуг мають бути спрямовані зусилля аудитора в процесі надання послуг. У зв'язку з цим одне з важливих питань – це розвиток та покращення спроможностей кожної аудиторської фірми (аудитора) через участь у професійних організаціях. Відповідно до статті 18 Закону України «Про аудиторську діяльність» аудитори України мають право об'єднуватися в громадські організації за професійними ознаками, які сприяють підвищенню професійного рівня аудиторів, захищають соціальні та професійні права аудиторів, вносять пропозиції щодо подальшого вдосконалення аудиторської діяльності, виконують інші повноваження, передбачені їх статутами та положеннями.

Погоджуємось з думкою М. К. Шульман, що проблема об'єднання аудиторів не проста і вона пов'язана з вирішенням цілої низки організаційних і правових питань [1, с. 25]. Проблематика пов'язана з відсутністю у чинному законодавстві України, зокрема, Законі України «Про аудиторську діяльність», Законі України «Про громадські об'єднання» поняття «Професійні організації аудиторів».

Господарський кодекс України визначає наступні організаційно-правові форми об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, інші об'єднання підприємств, передбачені законом. Серед позитивних сторін асоціативного об'єднання суб'єктів аудиторської діяльності доречно відмітити наступні:

- дозволяє суб'єктам аудиторської підприємницької діяльності зберігати юридичну самостійність та провадити господарську діяльність кожного учасника асоціації;

- надає можливість одночасно брати участь у інших професійних об'єднаннях та асоціаціях;

- об'єднує інтелектуальні та фінансові ресурси для покращення провадження аудиторської професії;

- сприяє спільній реалізації проектів, певних завдань клієнтів, координуючи роботу різних аудиторів (аудиторських фірм);

- слугує покращенню методичного та організаційного забезпечення виконання аудиторських послуг на більш якісному рівні;

- розробляє, спільно з Аудиторською палатою України єдині підходи до створення системи контролю якості, узгоджує цінову, рекламну політику, позиціонування на ринку аудиторських послуг.

Альтернативою асоціації аудиторів є партнерське об'єднання аудиторів та аудиторських фірм, до проблематики функціонування якого фахівці традиційно відносять відсутність юридичних підстав для об'єднання фінансових ресурсів, неможливість чіткого розподілу обов'язків та відповідальності. Проблемним може виявитись ефективне управління спільною діяльністю.

Таким чином, є необхідність організації професійних механізмів визначення суб'єктами аудиторської діяльності неформальних об'єднань аудиторських фірм і аудиторів, які працюють одноосібно, адже більшість аудиторських фірм та аудиторів (які працюють одноосібно), не здатні поодиноці забезпечити виконання вимог Міжнародних стандартів аудиту та документів Аудиторської палати

України, тому необхідно знайти умови і форми об'єднань таких суб'єктів аудиторської діяльності [1].

З врахуванням думок науковців та на вимогу часу в стадії обговорення перебуває проект документу, що розроблено Аудиторською палатою України «Порядок визнання Аудиторською палатою України громадських об'єднань як професійних організацій аудиторів», оприлюднений на сайті АПУ [2]. Вказана організація запропонувала критерії та умови до громадських об'єднань з метою визнання їх за цими критеріями професійним організаціям аудиторів (табл. 1).

Таблиця 1. Запропоновані АПУ критерії та умови визнання професійних організацій аудиторів (проект станом на 04.2106 р.)

Критерії	Умови до складу членів об'єднання
Статутом громадського об'єднання як професійної організації аудиторів повинно бути передбачено, що метою (цілями) діяльності такого об'єднання є сприяння у розвитку аудиторської діяльності в Україні, підвищення рівня професіоналізму аудиторів, захист їх прав, дотримання якості аудиторських послуг та інші питання, що стосуються професійної діяльності аудиторів	
сприяння удосконаленню професійних знань аудиторів	для громадської організації – не менше певної чисельності (<i>перебуває в обговоренні</i>) аудиторів, які мають чинний сертифікат, виданий АПУ, станом на 1 січня кожного поточного року
формування механізмів забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських послуг	для громадської спілки – не менше певної чисельності (<i>перебуває в обговоренні</i>) аудиторських фірм, включених до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів станом на 1 січня кожного поточного року
формування системи регулювання взаємовідносин між аудиторами (аудиторськими фірмами) у процесі здійснення аудиторської діяльності	
сприяння розробці проектів нормативно-правових актів у сфері аудиторської діяльності	

Список використаних джерел:

1. Шульман М. К. Проблеми практичної реалізації принципу незалежності у діяльності аудитора / М. К. Шульман // Аудитор України. – 2007. – № 14. – С. 23–25.
2. Офіційний сайт Аудиторської палати України. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua>

К. соц. н. Бержанір А. Л.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Україна)

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Мінімізація і зміна соціальних функцій держави, скорочення частки її соціальної відповідальності призвели до виникнення об'єктивних передумов для активізації потенціалу недержавних чинників у сфері соціальної політики. Серед них все більш активну роль починає грати бізнес, який отримує поступово вагомий потенціал для реалізації зовнішніх і внутрішніх соціальних функцій завдяки зростанню політики соціальної відповідальності.

Соціальна відповідальність бізнесу є невід'ємною частиною стратегії розвитку в умовах формування інноваційної економіки, яка прагне створити свій позитивний імідж і отримати конкурентні переваги. Специфіка соціальної відповідальності бізнесу в умовах інноваційного розвитку полягає в розробці бізнесом такої стратегічної ініціативи, яка може враховувати основоположні принципи соціально відповідальної ділової практики (створення нових робочих місць, охорона навколишнього середовища, сумлінне ставлення до клієнтів, партнерів тощо).

Усвідомлення суспільством важливості соціальної відповідальності є основою певних очікуваних результатів в даній сфері. Враховуючи особливості цієї категорії, що по суті є багатоаспектною та багатогранною, її визначення не обмежується одним трактуванням або визначенням. Соціальна відповідальність впливає на всю систему суспільних відносин, відбиває певний тип поведінки, відтворює рівень культури і моральні якості людини й суспільства [1, с. 29].

В Україні соціально відповідальний бізнес перебуває в початковій стадії свого розвитку, а тому відсутні чіткі і зрозумілі критерії оцінки корпоративної соціальної відповідальності, уявлення про те, якими є етичні принципи сучасного бізнесу і економічні вигоди соціально відповідальної поведінки.

У цих умовах стає актуальною розробка механізмів підвищення соціальної відповідальності бізнесу, визначення принципів і критеріїв оцінок для формування методичних підходів до дослідження та аналізу проблеми. Вимагають вирішення проблеми балансування результатів економічної діяльності між вигодами для суспільства і вигодами для учасників бізнесу.

На думку О. А. Грішнєвої, дотримання бізнесом встановлених правил, закріплених в межах національного законодавства, слід вважати базовим ступенем соціальної відповідальності. Такими мають бути всі підприємства. Це не лише громадський обов'язок підприємця, а безумовна вимога, виконання якої мають контролювати і забезпечувати державні органи. Якщо держава не забезпечує виконання законів, то тут вже мова має йти про соціальну відповідальність держави. Турбота підприємства про своїх працівників, споживачів, територіальну громаду й довкілля понад встановлені законами норми, на нашу думку, свідчить про розширений ступінь соціальної відповідальності. У таких випадках є сенс оцінювати її динаміку, проводити рейтинги, виявляти кращих. А розуміння соціальної відповідальності бізнесу як використання лише таких способів отримання прибутку, які не завдають шкоди людям, природі, суспільству має стати вищим орієнтиром соціальної відповідальності в контексті мети не просто здобути позитивний імідж, а покращити своєю діяльністю життя суспільства [2].

У формованому середовищі бізнес знаходить партнерів для створення механізмів цивілізованого лобювання своїх інтересів, в тому числі в реалізації законодавчих ініціатив, готує умови для постійного діалогу з суспільством і розширення сфери впливу на систему державного управління. У вітчизняній практиці соціально відповідальний бізнес існує поки тільки в середовищі великих корпорацій і меншою мірою притаманний середній і малій його формам. Це пояснюється, передусім, відсутністю вільних фінансових ресурсів. Крім того, проблемою розвитку тут є нестача кваліфікованих кадрів – менеджерів з розвитку та управління соціальними програмами.

Україні доцільно розробити основні законодавчі положення щодо створення національних інтегрованих корпоративних структур і механізму використання їхнього інноваційного та інвестиційного потенціалу. Планується найближчим часом подібні структури в країні створювати в таких галузях як: авіабудування, засоби масової інформації, телекомунікації, біотехнології та інші високотехнологічні сфери сучасної економіки. Слід зазначити, що якими б не були підходи, обов'язково знайдеться місце таким механізмам як злиття та поглинання, а для підвищення ефективності, вони повинні підлягати державному регулюванню [3].

Отже, особливості соціальної спрямованості національної економіки обумовлюють характер економічних чинників, які мають вплив на інноваційний потенціал. Державна науково-інноваційна політика, політика фінансових установ, конкурентна стратегія суб'єктів інноваційної діяльності, формування груп споживчих переваг та інші чинники, що впливають на інноваційний потенціал і на інноваційний процес в цілому, залежать, в тому числі, і від соціальної спрямованості державної політики. Найбільш багатообіцяючі інновації в технологіях і бізнесі будуть або успішними, або невдалими, в залежності від того, чи будуть вони підтримуватися супутніми соціальними інноваціями.

Список використаних джерел:

1. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки) : монограф. / О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2013. – 296 с.
2. Грішнова О. А. Соціальна відповідальність у контексті подолання системної кризи в Україні [Електронний ресурс] / О. А. Грішнова. – Режим доступу : <http://www.dse.org.ua/archive/15/3.pdf>
3. Волосковець Н. Ю. Соціальна відповідальність підприємств як основа інноваційного розвитку сучасної економіки [Електронний ресурс] / Н. Ю. Волосковець. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon.pdf

К. е. н. Бикова В. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Незважаючи на певне пожвавлення економіки, управління інноваційними процесами в Україні прогресує повільними темпами. Однією з основних причин цього є недостатня увага науково-дослідній діяльності при встановленні і прийнятті першочергових завдань розвитку на усіх рівнях економічної системи (від держави до суб'єктів господарювання) на фоні розукрупнення науково-виробничих об'єднань. Це обмежує інноваційну діяльність переважно рамками лабораторій, що не сприяє масовості у поширенні та розповсюдженні новацій. Не сприяють формуванню кадрового забезпечення інноваційної діяльності і тенденції у сфері освіти, що обумовлено скороченням обсягів фінансування фундаментальних і прикладних досліджень на рівні структурних підрозділів ВНЗ, а також істотним розривом між реальними потребами у фахівцях та структурою й обсягами державного замовлення на їх підготовку. Найбільш проблемним питанням в Україні наразі є захист інтелектуальної власності як найбільш вразливого та найкоштовнішого об'єкта. Актуальність цих питань підвищується з огляду на те, що саме інноваційна діяльність є одним з найважливіших системних факторів економічного розвитку країни, формування конкурентних переваг національної економіки. В свою чергу, це потребує формування стратегії нарощування інноваційного потенціалу у полірівневому вимірі.

Входження України у глобалізовану економіку можливе виключно на основі інноваційного шляху розвитку у якості технологічно розвиненої країни та має відбуватися за неординарним сценарієм. Це потребує запровадження у середньостроковій перспективі «змішаної» стратегії нарощування інноваційного потенціалу, побудованої за блочним принципом:

перший блок – експортоорієнтована модель – для базових галузей другого та третього технологічних укладів (добувна промисловість, металургія);

другий блок – «наздоганяюча» модель – для переважної більшості галузей машинобудування;

третій блок – модель системи пріоритетів – для основних напрямів розвитку науки і техніки [3].

На теперішній час реалізація цієї стратегії як за блоками, так і в цілому, є цілком реальною, оскільки реалізація експортоорієнтованої моделі (для якої наявні усі передумови) формуватиме фінансову базу для реалізації інших двох моделей, які, у свою чергу, забезпечуватимуть техніко-технологічні прориви.

Комплексна реалізація інноваційної стратегії, на нашу думку, має стати загальнонаціональним проектом, оскільки на початковому етапі без активного втручання держави у цей процес, особливо у формуванні прогресивного технологічного укладу та розширенні конкурентних переваг вітчизняної економіки, реалізувати таку стратегію майже неможливо. Роль держави має значно зрости як у створенні законодавчих та інституційних умов для позитивних зрушень в інноваційній сфері, так і у суміжних областях – нарощуванні освітньо-інтелектуального потенціалу нації, удосконаленні сучасної грошової і кредитної політики, забезпеченні свободи підприємницької діяльності тощо.

Практична реалізація стратегії розвитку інноваційного потенціалу передбачає діяльність на рівні держави, відповідних міністерств і відомств, а також підприємств, установ і організацій за такими напрямками:

– забезпечення функціонування Українського банку реконструкції і розвитку як інституту цільового кредитування інвестиційних проектів інноваційного спрямування для економічних суб'єктів усіх форм власності, організаційно-правових форм та видів економічної діяльності;

– відновлення політики Національного банку України щодо довгострокового рефінансування комерційних банків під кредитування інноваційних проектів;

– створення економічних і правових передумов формування «бюджету розвитку» як програми концентрації та витрачання інвестиційних ресурсів на державному і регіональному рівнях;

– запровадження темпоральної системи пільгового оподаткування пріоритетних видів інноваційної діяльності, що передбачає встановлення обмежених часових інтервалів надання пільг з урахуванням результативності інноваційної діяльності не лише на мікро-, але й на мезо- і макрорівнях;

– створення необхідної інноваційної інфраструктури (запровадження системи венчурного фінансування, інноваційних центрів та інкубаторів, консалтингових фірм, а в перспективі – створення системи технопарків і технополісів на базі формування програми розвитку малих міст);

– формування інноваційного сектору національної системи освіти шляхом консолідації провідних освітніх і наукових установ;

– перехід від визначення пріоритетних напрямів науково-технічної діяльності за технологічними ознаками (як це зараз встановлюється законодавством) до більш гнучкої системи формування критеріїв вибору інноваційних проектів за функціональними ознаками (залежно від того, які стратегічно важливі проблеми соціально-економічного спрямування вони вирішують);

– створення загальнодоступного банку даних винаходів в Україні, що має полегшити, з одного боку, для господарюючих суб'єктів – пошук необхідних нововведень, а, з іншого, для науковців і розробників – залучення інвесторів до фінансування подальших фундаментальних і прикладних досліджень і розробок.

Список використаних джерел:

1. Бикова В. Г. Інноваційне управління наукомісткими підприємствами / В. Г. Бикова // Інвестиційно-інноваційні аспекти впливу фінансової інфраструктури на розвиток національного господарства України : кол. монограф. / за заг. ред. С. О. Смирнова. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2010. – 360 с. (С. 241-260).
2. Бикова В. Г. До питання про управління державною власністю в наукомістких підприємствах / В. Г. Бикова, Л. М. Котлова // Вісник Дніпропетровського університету. Сер. «Економіка». – Вип. 4 (2). – 2010. – С. 83–89.
3. Бреус С. В. Підвищення рівня економічної безпеки держави на основі технологічної реструктуризації промисловості : дис.... канд. екон. наук : 21.04.01 / С. В. Бреус. – К., 2007. – 186 с.

Бовсуновська Г. С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЛЬ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Однією з умов розвитку страхового ринку є постійне удосконалення механізмів регулювання й нагляду шляхом розвитку принципів саморегулювання та підвищення ефективності взаємодії саморегулювних організацій і державних контролюючих органів. Саморегулювні організації спроможні оперативно реагувати на зміни в економіці та швидко адаптувати свої правила й методи моніторингу до них, тоді як реакція державних уповноважених органів може суттєво запізнюватися через особливості їх внутрішньої організації та устрою, що особливо яскраво проявляється в умовах фінансово-економічної та політичної кризи.

З метою оптимізації функцій держави в економіці при реалізації державної політики, важливим є пошук оптимального співвідношення державного регулювання й саморегулювання. Сучасна економічна теорія визнає, що в умовах відмови від державного регулювання ефективність ринку буде в значній мірі знижена через монополістичні змови найбільших учасників ринку. При сильному ж втручанні держави у діяльність ринку багато чого починає залежати від державного апарату, здатного суттєво зменшити переваги ринкової економіки до командно-адміністративної системи із зовнішніми елементами ринку [1, с. 235].

Особливість вітчизняного страхового ринку визначається тим, що відбуваються процеси адаптації до сучасних ринкових умов господарювання. Проявом змін у системі державного регулювання в Україні є утворення інституційних формувань та їх трансформація у фахові об'єднання.

Рівень демократичного розвитку суспільства й розбудови правової держави прямо пов'язані з ефективністю функціонування фахових саморегулювних об'єднань, що сприяють формуванню конкурентних ринкових відносин, гармонізації відносин між суб'єктами підприємництва і державною владою [1, с. 235].

При цьому слід враховувати двоїстий характер впливу саморегулювання на страховий ринок. З одного боку саморегулювання здатне забезпечити максимальну гнучкість щодо учасників ринку та їх інтересів і мінімізувати державні витрати на регулювання. З іншого боку, саморегулюючі організації мінімально враховують інтереси аутсайдерів ринку та створюють певні додаткові обмеження для входу на ринок.

На страховому ринку України представлені такі саморегулювні організації як Ліга страхових організацій України (ЛСОУ), Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ), Морське страхове бюро (МСБ), Авіаційне страхове бюро (АСБ), Українське медичне страхове бюро, Ядерний страховий пул, АвтоКАСКО пул, Товариство актуаріїв України (ТАУ), Всеукраїнська асоціація аварійних комісарів (ВААК), що створюються для координації їх діяльності, захисту інтересів своїх членів, вирішення загальних питань. Крім зазначених функцій саморегулювних організацій, їм можуть бути передані ряд функцій, виконуваних державою, наприклад, вироблення єдиних професійних правил та стандартів діяльності страховиків, підвищення кваліфікації професійних учасників ринку, збір, обробка та аналіз статистики тощо.

Рациональне використання повноважень та інструментарію саморегулювних організацій дає змогу більш ефективно співпрацювати та взаємодіяти усім учасникам страхового ринку, своєчасно вживати заходів впливу щодо порушників законодавства, задіяти експертний потенціал для швидкого вирішення актуальних проблем розвитку страхової галузі [1, с. 238].

Спільна взаємодія всіх суб'єктів страхового ринку сприятиме його розвитку та забезпечуватиме ефективну реалізацію державної фінансової політики та оптимізації державних витрат на її здійснення.

Список використаних джерел:

1. Залетов О. М. Сутність і принципи саморегулювання на страховому ринку / О. М. Залетов // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 2 (64). – С. 235–239.
2. Отченаш К. Г. Державне регулювання та саморегулювання у фінансовому секторі [Електронне видання] / К. Г. Отченаш, Т. О. Фролова // Ефективна економіка. – № 9. – 2014. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3327>

Бокова З. Ю., д. е. н. Гринько Т. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ**

У передових країнах світу розробка та впровадження інновацій – вирішальний фактор соціального і економічного розвитку, запорука економічної безпеки. Роль сфери послуг в сучасній економіці обумовлена тим, що в рамках цього сектора формуються основні чинники економічного росту, а саме: нове наукове знання, інформаційні технології, консалтинг, послуги фінансового сектора, інтелектуальний капітал та ін. З цього випливає, що в кожній галузі сфери послуг набувають актуальності якісні та структурні зміни, що мають найважливіше значення в подальшому розвитку економіки та підвищенні якості життя населення.

Сфера послуг України є важливою складовою ринкової економіки. Послуги набувають значення головної рушійної сили економіки та ключового фактору зростання продуктивності. Це особливо зумовлено активним використанням інформаційних та комп'ютерних послуг, на основі яких радикально перетворюються матеріальна база, моделі та методи виробництва майже в усіх галузях економіки [1, с. 106]. Роль сфери послуг посилюється і як привабливе поле діяльності, щоб впроваджувати інновації.

Серед українських та закордонних учених достатньо розкривають сутність та проблематику питання інноваційної діяльності в сфері послуг такі як: Г. Армстронг, Ф. Котлер, А. В. Сидорова, С. Ю. Кучерявенко, О. М. Шаповалова та інші. Дослідженню особливостей процесу інноваційного розвитку в сфері послуг присвячені роботи сучасних економічних науковців С. М. Ілляшенка, О. О. Лапко, Л. І. Федулової, Н. І. Чухрай, Р. Стерн, Б. Хокман та ін. Проте питання стратегічних напрямів інноваційної діяльності в сфері послуг з позиції існуючих проблем та перспектив розвитку, є недостатньо вивченими.

В даний час під інноваційним розвитком сфери послуг потрібно розуміти сукупність адміністративних методів, які забезпечують впровадження всіх видів нововведень і формування умов, що стимулюють інновації на підприємствах даної сфери. В якості інновації в сфері послуг виступає результат діяльності, який призводить до більш ефективного задоволення потреб споживачів (сервісний продукт, технологія або її окремі елементи, нова організація сервісної діяльності і т. д.) [2].

На основі дослідженого матеріалу, стратегічні напрямки інноваційного розвитку організацій сфери послуг можна сформувати у відповідності з видами інновацій, виділеними за областями впровадження [3]. Так, можна виділити групи інновацій, характерні для сфери послуг:

1) технологічні – інновації в галузі технології надання послуг, впровадження нового обладнання, що дозволяють надавати нові послуги, випускати нові супутні товари;

2) сервісні – підвищення споживчої цінності послуг, зміни в структурі й асортименті послуг, що надаються, вдосконалення якісних характеристик послуг;

3) організаційно-управлінські – вдосконалення бізнес-процесів, впровадження нових методів управління, прийняття рішень, використання нових інформаційно-комунікаційних ресурсів;

4) соціально-економічні – зміна соціальних, економічних і правових умов функціонування підприємств сфери послуг, що сприяють поліпшенню умов праці і підвищенню якості життя населення;

5) фінансові – створення нових фінансових інструментів і технологій фінансування і залучення інвестицій в галузі сфери послуг.

Перша група інновацій є основоположним і визначальним вектором подальшого розвитку суспільства. Відмінною особливістю інновацій в сфері послуг в постіндустріальному суспільстві є їх пряма залежність від стану технологій і рівня розвитку науково-технічного прогресу. При виявленні сутності сервісних технологічних інновацій важко визначити чітку межу між технологіями, що

створюють нові товари, і послугами, які надаються на основі цих продуктів. Тому інноваційний технологічний розвиток сфери послуг є одним з пріоритетних напрямків.

Поява на ринку нових послуг визначається перспективними вимогами споживачів. Сервісні інновації пов'язані не тільки з появою нових або оновлених видів послуг, а також з удосконаленням самих процесів і технологічних операцій надання послуг, що, в цілому, спрямоване на підвищення їх споживчої цінності.

Третя група інновацій концентрується на завданнях організаційно-управлінських перетворень, реінжинірингу бізнес-процесів, впровадженні сучасних програмних систем і IT-рішень. Актуальність даного напрямку загострюється через відсталість впровадження на українських підприємствах сфери послуг високопродуктивних інтегрованих інформаційних систем.

Підвищення соціально-економічної ефективності сфери послуг на основі інноваційного розвитку можливе шляхом створення необхідного нормативно-правового, інфраструктурного забезпечення господарювання суб'єктів, а також інтеграції підприємств сфери послуг з іншими господарюючими суб'єктами ринку [2]. Таким чином, створення таких форм господарювання, як на горизонтальному рівні (союз сервісних підприємств), так і на вертикальному (об'єднання незалежних підприємств різних сфер діяльності), визначає потенційні можливості розвитку ринку праці з підвищенням рівня життя населення.

Актуальність пошуку нових фінансових інструментів, механізмів фінансування та залучення інвестицій в галузі сфери послуг обумовлено недостатнім фінансуванням соціально-значущих об'єктів. Тобто, при розробці даного напрямку необхідно знайти такі рішення питань організації залучення грошових коштів в інноваційний розвиток сфери послуг, які будуть відповідати реальній економічній ситуації і підвищувати добробут населення.

Отже, сфера інновацій охоплює не тільки практичне використання розробок і винаходів науково-технічної сфери, але й передбачає зміни в продукті, процесах, організації та маркетингу. Необхідно відзначити, що лише інтеграція всіх вище

перелічених напрямів сервісних інновацій дозволить домогтися синергетичного ефекту в досягненні мети розвитку економіки і загального поліпшення якості життя населення. На нашу думку, цей процес є багатовимірним: він включає питання стратегічного планування і управління, стимулювання спеціальних досліджень у науці та техніці, організаційного проектування, створення команди спеціалістів інноваційної діяльності для виконання.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т. В. Особливості сучасних інноваційних процесів підприємств сфери послуг [Електронний ресурс] / Т. В. Гринько // Держава та регіони. Сер. «Економіка та підприємництво». – 2013. – № 1 (70). – С. 106–109. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drep_2013_1_23.pdf
2. Курносова Е. А. Инновационное поведение как фактор обеспечения конкурентоспособности предприятий сферы услуг // Инновационная экономика : мат-лы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Казань, октябрь 2014 г.). – Казань : Бук, 2014. – С. 155–158.
3. Власюк Ю. А. Особенности инновационной деятельности сервисных организаций / Ю. А. Власюк // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 1. – С. 98–102.

Вакуленко І. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ

У теперішній час проблема подолання дефіциту державного бюджету актуалізує питання, пов'язані з розподілом обмеженого обсягу бюджетних асигнувань. Враховуючи, що держава є масштабним споживачем робіт, товарів і послуг у різних галузях економіки, можна стверджувати, що держава як суб'єкт економічних відносин присутня на практично всіх ринках. Одним з основних інструментів, за допомогою якого держава впливає на економічні процеси, є процедура закупівлі за державні кошти [1]. При цьому варто відзначити існування різноманітних підходів для здійснення таких закупівель.

У разі успішної реалізації державної політики у сфері закупівель автоматично буде вирішена низка завдань, а саме перерозподіл ресурсів від державного бюджету

до місцевих за рахунок розміщення замовлень на ті чи інші предмети закупівель в конкретному регіоні, забезпечення зростання конкретних галузей народного господарства, підвищення рівня внутрішнього інвестування, створення нових робочих місць, підвищення рівня життя населення та темпів зростання економіки в цілому.

У той же самий час, не варто забувати про те, як гостро стоїть проблема ручного управління такими закупівлями. Це, в свою чергу, призводить до неефективного витрачання державних коштів шляхом різного роду навмисних і ненавмисних дій чиновників, безпосередньо відповідальних за відповідні процедури закупівель [2]. Значною мірою ця проблема обумовлена державним апаратом, який диверсифікований за різними принципами: галузевим, географічним та іншими, що призводить до існування функцій державних закупівель, які багаторазово дублюються, наявність фактів несумлінного виконання службових обов'язків, службової недбалості, умисних дій, спрямованих на особисте збагачення. Контроль за проведенням значного обсягу державних закупівель з технічного боку є складним завданням, вимагає залучення значної кількості співробітників відповідних органів, витрат великої кількості ресурсів і часу для визначення таких невідповідностей і нераціонального розподілу ресурсів. Цю проблему покликана вирішувати автоматизована система ведення закупівель та їх розподілу. Зараз в Україні такі системи тільки починають впроваджуватися і про об'єктивність поки рано говорити.

Важливим аспектом державних закупівель є необхідність в гармонійному поєднанні багатьох факторів, що впливають на їх ефективність. Так, закупівля є задоволення якісної і кількісної складової при придбанні товарів, робіт та послуг для потреб організацій, що функціонують на благо держави в кожному періоді. Для досягнення цього необхідно користуватися принципами гармонійного перерозподілу ресурсів від держави до постачальників таких товарів, робіт та послуг. Проблема полягає в тому, що в разі необхідності закупівлі того чи іншого ресурсу необхідне залучення до процедур закупівель значного кола контрагентів,

які будуть здійснювати такі поставки [4]. Це пов'язано з тим, що закупівлі за рахунок державних коштів складають значну частку від загального ринку товарів, робіт та послуг. Тому, значних гравців на ринку цікавлять в першу чергу компанії, які мають можливість та ресурси для адміністрування. Це зумовлено тим, що сучасне законодавство в галузі державних закупівель жорстко регламентує необхідний пакет документів, який необхідно надавати для участі в тендерних процедурах, яким надається пріоритет при здійсненні процедури закупівель.

Таким чином, будь-яка компанія, яка бажає здійснити ті чи інші закупівлі за державні кошти, змушена за власний рахунок фінансувати створення пакету документів для участі в торгах. Для деяких видів закупівель сума цього фінансування може бути значною. Таким чином, малі компанії навмисно відсікаються від участі в постачанні товарів, робіт та послуг за умов державного фінансування.

З іншого боку, існує проблема, яку можна охарактеризувати як небажання держави не спонукати посадових осіб до розбиття обсягу продукції, що має бути поставлена за часом та кількістю. Це дало б змогу суб'єктам малого бізнесу, що мають невеликий обсяг виробництва, ефективно приймати участь у торгах та перемагати в них і таким чином, отримувати фінансову допомогу з боку держави для здійснення власного розвитку в цей непростий час, що є одним з найбільш вагомих аргументів для здійснення закупівель. Саме тому економічна ситуація в країні стає нестабільною, що значно погіршує інтенсивність інвестування в українську економіку з боку закордонних інвесторів та місцевих компаній [6].

В разі, коли значна кількість підприємств буде залучена до державних закупівель, це надасть змогу підприємствам покращити свій фінансовий стан, отримати оборотні кошти та, відтак, стати більш інвестиційно привабливими, залучити частку від прибутку для модернізації своїх виробничих потужностей, підвищення соціальних стандартів працівників та іншого [3].

Для здійснення такого підходу, на нашу думку, важливим кроком є коригування законодавства України таким чином, щоб до участі в процедурі закупівель

залучалися всі підприємства, які функціонують в тій чи іншій галузі, щоб за видами економічної діяльності в автоматичному режимі відбувався відбір не серед тих підприємств, які виявили бажання до участі в конкретній процедурі закупівель, а серед усіх підприємств, які мають змогу поставити той чи інший товар, виконати роботу, надати послугу

Список використаних джерел:

1. Агеев Є. Тендер поставок – база для найбільш раціонального забезпечення підприємства матеріально-технічними ресурсами / Є. Агеев // ІАБ «Державні закупівлі України». – 2010. – № 3.
2. Герцик В. А. Критерії оцінки каналу розподілу / В. А. Герцик // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4 (82).
3. Гетьманець О. П. Законодавче забезпечення контрольної функції органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в управлінні бюджетним процесом в Україні / О. П. Гетьманець // Теорія та практика державного управління. – 2005. – Вип. 1 (10). – С. 134–137.
4. Монаєнко А. О. Роль фінансового контролю у забезпеченні фінансової дисципліни в Україні / А. О. Монаєнко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Вип. 2 (24). – 2010. – С. 160–164.
5. Міжнародна науково-практична конференція Україна-Польща: діалог культур у контексті євроінтеграції 25-27 вересня 2014 р. – Запоріжжя, 2014. – С. 66–68.
6. Подковенко С. Порівняльний аналіз здійснення контрольних функцій у західно-європейських державах / С. Подковенко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Вип. 2 (20). – 2005. – С. 81–87.

Валуйський І. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ**

Забезпечення національної безпеки України є одним із найважливіших завдань сьогодення. Невід’ємною складовою національної безпеки, однією з найважливіших її частин є фінансова безпека. Саме за рахунок фінансової безпеки країни формуються її зовнішня безпека, безпека кордонів, безпека національного захисту, енергетична безпека. Серед складових фінансової безпеки одне із значущих системо утворюючих місць займає бюджетна безпека. Соціально-

економічна криза, в якій перебуває Україна сьогодні, визначає важливість та актуальність забезпечення її бюджетної безпеки.

Теоретико-методологічний апарат забезпечення бюджетної безпеки держави є багатокомпонентним. Його формує теоретико-методологічний апарат забезпечення фінансової безпеки держави, державного бюджету, бюджетної системи, бюджетної політики тощо. Сутність та системний характер зазначених понять широко висвітлені у науковій літературі, переважно сформованими є їх концептуальні засади, що створює широке теоретичне підґрунтя дослідження [6].

Поняття «бюджетної безпеки держави» можна розглядати статично та динамічно [2]. Відповідно і кількісні характеристики рівня бюджетної безпеки є різними для різних підходів. Індикаторами рівня бюджетної безпеки з позицій статистики є параметри бюджетної системи, що стосуються бюджетної дієздатності, бюджетної ліквідності, бюджетної забезпеченості, дефіциту бюджету. Характеристики, що стосуються державного бюджету та державного боргу, прийнято зараховувати до іншого класу індикаторів – індикаторів боргової безпеки.

Для оцінки рівня бюджетної безпеки використано низку загальних і спеціальних параметрів [1]. Дослідження проводилось на основі офіційної фінансової статистики за даними Державної служби статистики [3] та Міністерства фінансів України [4; 5; 7-11]. Вихідними характеристиками бюджетної безпеки є структурне співвідношення доходів та видатків державного та зведеного бюджетів. У разі їх нестабільності страждають й інші індикатори рівня бюджетної безпеки. На нестабільність бюджетних доходів значною мірою впливає співвідношення податкових та неподаткових надходжень. Вважають, що податкові надходження характеризуються більшим рівнем стабільності, мають вищу економічну обґрунтованість, їх превалювання у структурі надходжень бюджету позитивно впливає на рівень бюджетної безпеки. Для України при домінуванні податкових надходжень над неподатковими протягом періоду 2001-2010 рр., властивою є тенденція до зменшення питомої ваги податкових надходжень. Так у 2006 р.

питома вага податкових надходжень у Державному бюджеті становила 71,8 %, у 2009 – 68,4 %. На протязі 2010-2014 рр. питома вага податкових надходжень постійно зростає від 71 % у 2010 році до 85 % у 2014 році.

У структурі видатків бюджету значущими у плані забезпечення бюджетної безпеки є частка капітальних видатків та частка видатків на розвиток економіки. За весь аналізований період (2001-2014 рр.) ці частки загалом мають чітку тенденцію до зменшення. Наприклад, видатки на економічну діяльність зменшились з 11,7 % до 8 %. Це означає перспективне і стратегічне зменшення рівня бюджетної безпеки, пов'язане із зменшенням активності держави як економічного агента. У той же час видатки на реалізацію управлінської функції держави суттєво зростають – з 3,4 % до 15,31 %.

Для України є властивим постійний бюджетний дефіцит (за виключенням 2000 р. і 2002р.). Протягом всього історичного періоду існування української держави бюджетний дефіцит значно перевищував параметри, рекомендовані Маастрихською угодою. Так у 1992 році розмір дефіциту Державного бюджету склав 13,8 % від ВВП, потім коливався від 4,9 до 9,3 % (при рекомендованому значенні у 3 %). Часткове вирівнювання бюджетних грошових потоків та певне економічне зростання у 2000-2007 рр. сприяли зменшенню рівня бюджетного дефіциту, але така ситуація не була тривалою. Період 2009-2014 рр. характеризується стійкою і стрімкою тенденцією зростання бюджетного дефіциту. Якісний стрибок дефіциту бюджету у 2009 році (4 % від ВВП) продовжує своє зростання і надалі і досягає 6,26 % у 2014 році. Слід зазначити, що періоди стрімкого зростання бюджетного дефіциту корелюють із періодами падіння ВВП, що й визначає неспроможність бюджету як централізованого джерела фінансових ресурсів.

Загрозливим явищем стосовно забезпечення бюджетної безпеки є зменшення рівня фінансової автономії місцевих бюджетів, відображенням чого є зменшення частки власних надходжень у доходах місцевих бюджетів. При номінальному декларуванні фінансової самостійності територіальних громад відбувається її

фактична втрата. Частка власних доходів місцевих бюджетів зменшилась від 45,7 % в 1998 р. до 18,1 % в 2005 р. до 21,7 % у 2014 році. За 2010 р. місцевим бюджетам було перераховано 77,766 млрд грн трансфертів, у 2014 р. – 130,60 млрд грн. Суми трансфертів, перерахованих з Державного бюджету місцевим бюджетам постійно зростають. Певний (незначний) перелам тенденції до зростання питомої ваги трансфертів спостерігався у 2014 році

Комплексний аналіз індикаторів бюджетної безпеки з виявленням потенційно важливих загроз дав змогу провести інтегральну оцінку рівня бюджетної безпеки в цілому та за окремими аспектами. Практично за всіма індикаторами бюджетної безпеки Україна має надзвичайно низький її рівень.

Більш-менш прийнятними є обсяги перерозподілу коштів через зведений бюджет, що незначним чином перевищують критичне значення у 30 %. Так, дефіцит державного бюджету перевищує критичне значення у 3 % майже удвічі (за даними 2014 р.). Обсяг трансфертів з державного бюджету постійно зростає, хоча ще не досяг критичного значення. Амплітуда коливань бюджетних трансфертів та бюджетних видатків на одну особу постійно наближена до 100 %, хоча критичне значення складає не більше 30 %, що свідчить про горизонтальні дисбаланси у перерозподілі фінансових ресурсів.

Для того, щоб прогнозувати рівень бюджетної безпеки в Україні було визначено коефіцієнти кореляції між показниками бюджетної безпеки. Ключовими параметрами бюджетної безпеки України визначають відношення дефіциту Державного бюджету України до ВВП, показники зовнішньої заборгованості та обсяг трансфертів з державного бюджету. Оскільки всі індикатори мають негативний характер (тобто при зростанні індикатора рівень бюджетної безпеки зменшується), то першочерговим завданням стає зменшення дефіциту державного бюджету.

Виходячи з пріоритетності напрямів забезпечення бюджетної безпеки, було проаналізовано програму «Стратегія 2020» Пріоритетними напрямами реформування економіки країни з метою забезпечення бюджетної безпеки є забезпечення

зменшення дефіциту Державного бюджету України через стимулювання економічного зростання та зменшення державних видатків. Стимулювання економічного зростання планується досягти за рахунок зменшення податкового навантаження на виробників продукції.

Також, в нашій країні ще не вдалось досягти реальності місцевих бюджетів та чіткого розмежування центрального та місцевих бюджетів, наявності взаємозаліків і секвестрування, досі відсутні чіткі пріоритети витрат всіх рівнів бюджетів, спостерігається порушення визначених законодавством норм витрат та випадки нецільового використання бюджетних коштів, тощо. Удосконалення формування місцевих бюджетів повинно враховувати чітке розподілення компетенцій між органами влади на центральному рівні та органами місцевого самоврядування, планомірну децентралізацію державних фінансів, з обов'язковим врахуванням у діючому законодавстві України.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : монограф. / О. І. Барановський. – К. : Інститут економічного прогнозування, 1999. – 338 с.
2. Даніляч О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації : навч. посіб. / О. Г. Даніляч, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. – Х. : Фоліо. – 285 с.
3. Динаміка макроекономічних показників розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Звіт про виконання Державного бюджету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/cat_id=77427
5. Звіт про виконання Зведеного бюджету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/cat_id=77434
6. Опарін В. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. Опарін, В. Федосов, Л. Сафронова. – К. : КНЕУ. – 2004. – 864 с.
7. Про Державний бюджет України на 2010 рік : Закон України №2451-ХVII від 20.12.2009 із змінами, внесеними Законом України № 2461-VI від 08.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.nau.ua/doc?code=2154-17>
8. Про Державний бюджет України на 2011 рік : Закон України №2857-VI від 23.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.nau.ua/doc?code=2857-17>
9. Про Державний бюджет України на 2012 рік : Закон України №4282-VI від 22.12.2011 із змінами, внесеними Законом України № 5513-VI від 04.12.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4282-17/page>
10. Про Державний бюджет України на 2013 рік: Закон України №5515-VI від 06.12.2012 із змінами, внесеними Законом України № 715-VII від 19.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/laws/3376.html>
11. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України №719-VII від 16.01.2014 із змінами, внесеними Законом України № 61-VIII від 25. 12. 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon0.rada.gov.ua/laws/show/719-18/page>

К. э. н. Власенко М. А., Доротюк Ю. Н.

Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара (Украина)

ИНВЕСТИРОВАНИЕ В ТУРИСТИЧЕСКОМ БИЗНЕСЕ

Во всем мире туристическая индустрия является одной из быстро растущих отраслей мировой экономики, а поэтому и одной из наиболее привлекательных для инвестирования. Туризм и туристическая инфраструктура – это отрасль, где инвестиции со стороны государства если и есть, то только в объекты стратегического характера (железные дороги, взлетно-посадочные полосы, обустройство береговой линии и другие) или же информационные на национальном уровне (в основном туристические администрации). Примеров, когда бы государственные средства инвестировались непосредственно в туристическую инфраструктуру, не так уж и много (СССР, Куба в начале 1990-х годов, Северная Корея), к тому же все эти проекты довольно сложно назвать успешными.

Развитие туристической инфраструктуры в Украине, в частности в Одесской области, непосредственно связано с поступлением и количеством частных инвестиций в отрасль как от резидентов Украины, так и иностранных.

По данным ресурса International Business Compass, инвестиционная привлекательность нашего государства в 2015 г. увеличилась на целых 20 пунктов. В рейтинге инвестиционной привлекательности Украина по результатам 2015 г. занимает 89 место между Филиппинами (88 место) и Мальдивами (90).

Одесская область с 1 октября 2015 г. является лидером украинских регионов. Стоит отметить, что по результатам текущего года ситуация может измениться в связи с реализацией масштабных проектов на примере реконструкции автомагистрали Одесса – Ренни, приватизации предприятий и глобального инвестирования морских портов Одессы. Эти потенциальные инвестиции можно рассматривать как вложение в туристическую инфраструктуру.

Рассмотрим рейтинг государств и территорий, откуда в Украину поступали иностранные инвестиции (по состоянию на 1 октября 2015 г., рис. 1).

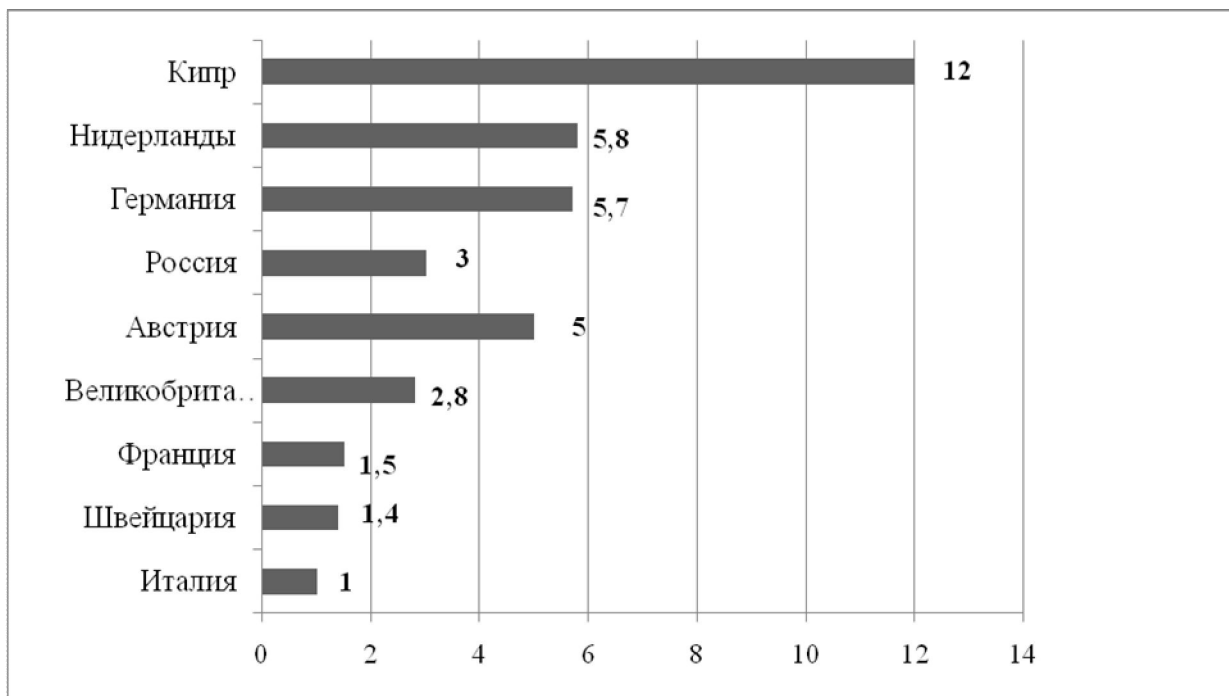

Рис. 1. Объем инвестиций в туристическую отрасль по состоянию на 01.10.2015 г., млн дол. США [1]

Если говорить о географии инвестиционных потоков, то следует отметить, что Кипр является традиционной оффшорной зоной, а это значит, что деньги, скорее всего принадлежат отечественным или российским бизнесменам. Объем же инвестиций из европейских государств, таких, как Германия или Великобритания – это уже показатель доверия к украинской экономике со стороны серьезных инвесторов.

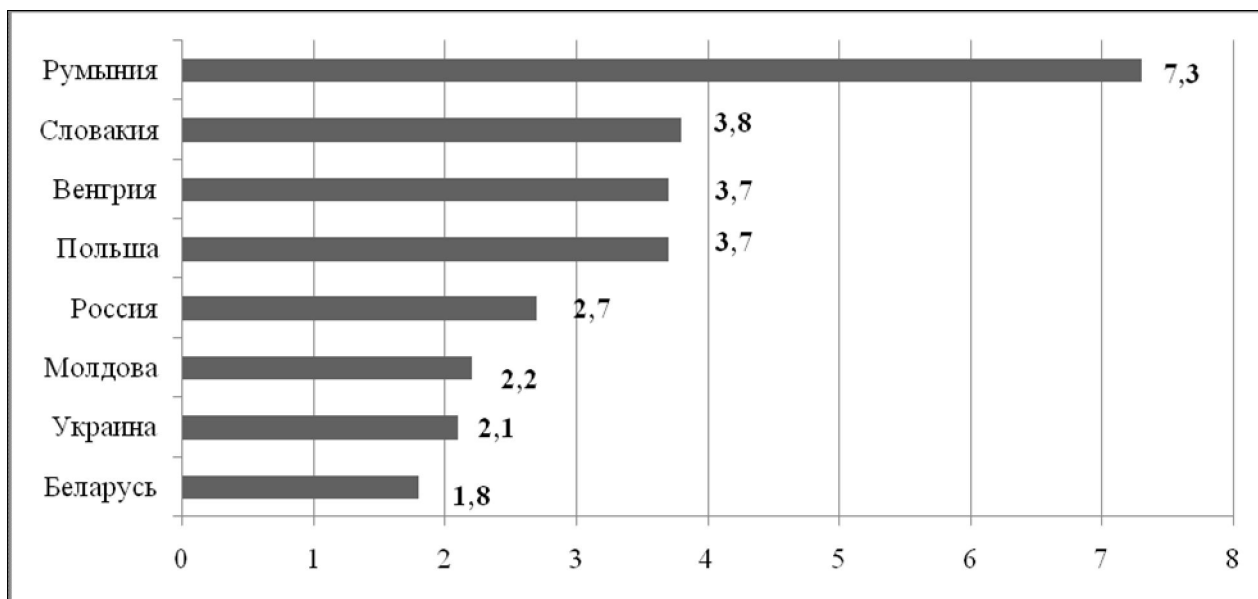

Рис. 2. Рейтинг инвестиционной привлекательности Украины по сравнению со странами-соседями

Рассмотрим поступление инвестиций в туристическую отрасль в Украине сравнительно с нашими ближайшими соседями. К сожалению, наше государство до сих пор на последних позициях, в этом рейтинге ниже Украины только Беларусь (рис. 2).

Подводя итог, можно отметить, что перспективы получения масштабных инвестиций в туристическую отрасль Украины и, в частности, Одессы выглядят сейчас вполне реально. Однако для получения результата необходимо тесное сотрудничество между властями и бизнесом, а также дальнейшее развитие партнерства с целью улучшения бизнес-климата в отрасли.

Список использованных источников:

1. Колесник О. О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Колесник // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 2 (6). – Режим доступу : http://www.tourlib.net/statti_ukr/kolesnyk6.htm
2. Развитие туризма в Украине (анализ туристической конкурентоспособности) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socium.com.ua/2014/01/tourism-development-in-ukraine>
3. Рейтинг инвестиционной привлекательности InternationalBusinessCompass в 2015 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bdointernational.com/Publications/Documents/BDO-IBC-Summary-2015_ENG_v1_May%202015.pdf

К. е. н. Власенко М. О., Попова О. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Інноваційний рух є не простим процесом перетворення нових розробок та знань в об'єкт економічних взаємовідносин. Сам процес трансформації представляє під собою зв'язки та закономірності, що властиві лише багаторівневій системі економічних відносин. Інноваційна діяльність – це процес, при якому йде удосконалення, завершення та закінчення розробок, наукових досліджень, у більш якісний технологічний процес. Під поняттям «інноваційна діяльність» розуміється увесь інноваційний цикл, починаючи з ідей та завершуючи її реалізацією на ринку [1].

Інноваційний процес у його загальному усвідомленні виходить за рамки та не обмежується лише виходом на ринок нового продукту чи послуги. Зважаючи на те, як розповсюджується ця інновація, з часом вона удосконалюється, набуває нових властивостей. Удосконалені якості відкривають для неї нові кола використання. Внаслідок удосконалення інновація утворює нову суспільну сферу, що включає у себе:

- галузі, які створюють інновацію;
- сфери, що впроваджують цю технологію та покращують її економічні переваги;
- розділи, що виникають із розвитком нового спецтехнологічного стилю.

Раціональна цінність зміни оновлень обумовлює сильний взаємозв'язок між виробничою та інвестиційною діяльністю, що підкреслює важливість розглядання інновації як самостійного технологічно-організаційного процесу та комплексу певних факторів та чинників, що складають міжнародну інноваційну структуру [2].

Я гадаю, що висновки щодо непродуктивності місцевої інноваційної політики в попередні роки, які досить часто формуються на думці сучасної кризи інноваційної діяльності, не можна вважати коректним. Так як інноваційна модель зростання є об'єктивно наступним ступенем трансформаційного процесу. Саме це і має свідчити, наскільки дійсно ефективними були зміни і чи привели вони до результату, що вимагається.

Отже, якщо розглядати цей розвиток з точки зору економічних перетворень, то його можна характеризувати як процес системного покращення економіки, Якщо брати до уваги практичне використання нових навичок та знань для підвищення обсягів виробництва, підвищення якості властивостей національного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та збільшення швидкості соціального прогресу в соціумі – це все є результатом руху економіки у покращене майбутнє.

Усе вище сказане можна підсумувати та зробити висновок, що покращення та прискорення економічного розвитку не може обмежити теми для наукових праць, розробок чи досліджень вже існуючими технологіями та процесами. Воно повинно бути спрямоване у напрямку пошуку нових шляхів задля технологічного зрушення з місця та пришвидшеного отримання позитивних результатів для економічного стану країни. Одним з найважливіших завдань оновленої політики є забезпечення врівноваженої взаємодії наукового, суспільного і виробничого факторів, введення нової схеми удосконаленої інноваційної думки суб'єктів виробництва.

Список використаних джерел:

1. Перспективи інноваційного розвитку України (аналітична доповідь) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.old.niss.gov.ua/table/Zhalilo21/003.htm>
2. Гой І. В. Підприємництво : навч. посіб. / І. В. Гой, Т. П. Смелянська. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 368 с.

К. э. н. Власенко М. А., Лазебников С. М.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

РАЗВИТИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ В УКРАИНЕ

На протяжении не одного столетия нефтегазовая промышленность в Украине интенсивно развивалась. Первое задокументированное упоминание о добыче нефти на территории западной части Украины приходится на XIV век. В 20-х гг. позапрошлого столетия началась промышленная добыча нефти в Прикарпатье, в районе города Борислав. Значительные объемы нефтедобычи позволили выйти этому региону в европейские лидеры. К началу XX века объем добычи в этих месторождениях вырос до 2 млн. тонн в год. Примечательно, что первые в мире межгосударственные поставки природного газа (в 1945 г.) были осуществлены именно с территории Украины в Польшу (Дашавское и Опарское газовые месторождения).

С середины XX века Украина поставляла и транспортировала природный газ в такие страны, как Россия, Беларусь, Литва, Латвия, Польша, Чехословакия и Австрия. Во второй половине XX века в Украине активно развивались нефтегазовая промышленность как следствие открытия больших залежей углеводородов в районах Днепровско-Донецкой впадины, Прикарпатья и в Причерноморско-Крымской нефтегазоносной области. В частности, в 1972 году были достигнуты максимальные показатели по объему добычи нефти и газоконденсата (14,4 млн. т); а в 1975 году – наибольший уровень добычи газа (68,7 млрд куб. м) [1].

В последнее десятилетие наибольшими достижениями в нефтегазовой отрасли стали:

– Открытие Дибровского и Дубоиневецкого газовых месторождений, а также Римаревского, Восточновиноградовского и Аксютинского газоконденсатных месторождений;

– Открытие специализированного Центра, в задачи которого входит метрология нефти и нефтепродуктов, а также природного и сжиженного газа (в городе Боярка, Киевская область);

– Введение в эксплуатацию компрессорного цеха на Опарском подземном хранилище газа в 2007 г.;

– Вхождение НК «Нафтогаз Украины» в качестве ассоциированного члена в Европейский союз газовой промышленности «Еврогаз».

На сегодняшний день на украинском нефтегазовом рынке наибольшую часть занимает триада нефтеперерабатывающих заводов: Кременчугский НПЗ, Дрогобычский НПЗ и Надворнянский НПЗ. Они занимают около 40% украинского рынка [2].

Украина демонстрирует огромный потенциал в данной отрасли. В 2014 г. были найдены новые месторождения газа, и в скором времени для международных компаний будет открыт тендер на их разработку. Компания, выигравшая тендер, получит право выкачивать и продавать украинскую нефть на международные рынки.

Тем не менее, нефтегазовая отрасль в Украине испытывает ряд проблем, устранение которых способствовало бы ее эффективному развитию: 1) неполная загруженность нефтеперерабатывающих заводов; 2) перманентная проблема с платежной дисциплиной; 3) острая необходимость сокращения потребления природного газа и внедрить технологии энергосбережения; 4) асимметрия выгод сторон в договорах на поставку природного газа с РФ.

Ограниченность объемов разведанных запасов углеводородов сужают возможности увеличения собственной добычи природного газа, что ставит сложную задачу для Украины, связанную с наращиванием будущих объемов геологоразведочных работ. На сегодняшний день неразведанные ресурсы углеводородов составляют около 5468,3 млн т, из них треть неразведанных ресурсов находятся в районе Черного и Азовского морей. Именно в этом регионе было открыто 14 газовых и газоконденсатных месторождений. Ожидается повышение объемов добыча газа из месторождений украинского шельфа с 1226,96 млн куб. м до 1250 млн куб. м [3].

Географическое положение Украины, а также, развитая система нефте- и газопроводов, не оставили выбора нашей стране кроме как крупнейшим мировым транзитером природного газа и нефти.

Главным оператором газотранспортной системы Украины является ДК «Укртрансгаз», которая производит подачу природного газа по магистральным газопроводам как для обеспечения потребителей Украины, так и транзитных поставок российского газа в страны Центральной и Западной Европы. В состав газотранспортной системы Украины входят магистральные газопроводы общей протяженностью 37,8 тыс. км, 73 компрессорные станции, 13 подземных газохранилищ с активным объемом газа более 34,5 млрд куб. м, а также сеть газораспределительных и газоизмерительных станций. На входе/выходе пропускная способность системы составляет 290/175 млрд. куб. м в год.

Таким образом, не смотря на то, что многие месторождения в Украине уже выработаны, наша страна имеет достаточно широкие перспективы касательно

входження на мировий ринок. Учитывая опыт стран, експортирующих енерго-ресурси и продукты их переработки, а также ограниченность данного ресурса в мире, развитие отечественной нефтегазовой промышленности может создать фундамент для выхода из перманентного економічного кризиса и обеспечить рост благосостояния населения нашей страны.

Список использованных источников:

1. НАК «Нафтогаз – України». История нефтегазовой промышленности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.naftogaz.com/www/3/nakwebtru.nsf/0/1B22C3B6562D3FBEC2257AD80026AD02>
2. Нефтяной интерес «Привата» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.delo.ua/business/neftjanoj-interes-privata-293200>
3. Стадник А. Г. Экономическая и социальная география Украины. 9 класс : разработки уроков / А. Г. Стадник. – Х. : Ранок, 2009. – 320 с.

Вольвачов К. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В УКРАЇНІ**

У сучасній інноваційній економіці підприємництво необхідно розглядати як особливий сучасний вид економічної діяльності, який супроводжується організаційною, науково-технічною та комерційною творчістю, вирізняється інноваційними підходами до вирішення сучасних завдань і досягнення поставлених цілей. Саме самостійне, ініціативне та творче поєднання матеріальних ресурсів, нематеріальних засобів інтелектуальної власності, фінансових коштів, інших активів і трудових ресурсів з метою виробництва нового товару чи послуги і є сутністю підприємницької діяльності. Тобто підприємництво має особливе значення для розвитку національної економіки країни, створює інноваційне середовище та руйнує традиційні структури, що відкриває шлях до перетворень та прискорює розвиток економіки шляхом ефективності, економічності та раціоналізації.

Сьогодні підприємництво приймає форму інноваційного та є обов'язковим елементом інноваційної моделі розвитку економіки. Його роль визначається подоланням розриву інноваційного процесу, між стадіями наукових досліджень та впровадженням їх результатів у практичну діяльність. Ця характеристика інноваційного підприємництва обумовлює важливу роль його представників у процесах формування інноваційних ідей, використання та поширення технологічних укладів, створення потужних підприємств і забезпечення таким чином значної частки нових робочих місць. Практика господарювання свідчить, що рівень задоволення попиту споживачів сьогодні у багатьох випадках визначається ефективністю діяльності невеликих підприємств. Інноваційне підприємництво – це нова підприємницька діяльність, яка включає процеси від створення інноваційної ідеї, до втілення її певний інтелектуальний продукт → новації, комерціалізацію та впровадження новацій, рутинізацію та дифузю нововведень з метою отримання прибутку та інших вигод» [1].

Важливу роль у підтримці інноваційного підприємництва відіграє державна підтримка, саме розвиток інноваційного підприємництва сприяє розвитку економіки та виходу нашої країни з економічної кризи і інтеграції її до світових господарських зв'язків.

Створення організаційних, економічних, правових передумов розвитку інноваційного підприємництва – це головна мета реалізації політики держави, також необхідне формування механізму координації підприємницької діяльності та державного регулювання її.

В загальному вигляді всі методи державної підтримки поділяють на дві групи. До першої відносяться заходи, які спрямовані на здійснення внутрішніх цілеспрямованих та регулюючих мір у промисловості та сфері послуг країни, в тому числі субсидювання та стимулювання, до другої – заходи, які захищають виробників від негативного впливу зовнішніх факторів, перш за все від імпорту продукції конкурентів із інших країн [2].

За сучасних умов в Україні використовуються різноманітні механізми державної підтримки підприємців. Найбільш значимими з них є: пряме субсидіювання; застосування пільгового оподаткування та сприяння отриманню кредитів під державні гарантії; зовнішньоторговельне регулювання; особливі механізми підтримки малого та середнього бізнесу. Але українська політика підтримки підприємництва суттєво відрізняється від тих механізмів, які застосовують в інших державах світу. Насамперед, в більшості випадків використовується пряме субсидіювання. По-друге, непряме субсидіювання поширюється на регіони, підприємства та їх діяльність, які не визначають пріоритетами промислової політики. По-третє, не в повному обсязі виконуються обов'язки, що зафіксовані державою. По-четверте, багато коштів їде на підтримку старих галузей, а дуже мала їх частина – на створення і розвиток промисловості з використанням нових технології [1].

Для збільшення обсягів фінансування інноваційного підприємництва на ринку необхідно вирішити ряд проблем формування інноваційного сектора в Україні:

1. Комерціалізація інноваційної діяльності (доведення інноваційних розробок до практичного впровадження потребує додаткових коштів);
2. Дуже високі ризики здійснення інноваційної діяльності;
3. Неєфективне та нецільове використання ресурсів, спрямованих на забезпечення інноваційної діяльності (насамперед, державними установами);

Спекулятивне використання державних пільг (наприклад, венчурними структурами) тощо [2].

Таким чином, можна зазначити, що державна підтримка інноваційного підприємництва в країні має здійснюватися за допомогою чотирьох джерел: пайової участі державних органів фінансової підтримки у фінансуванні інвестиційних проектів та регіональних програм; цільових коштів із бюджетів різних рівнів; здійснення фінансової діяльності регіональних фондів підтримки підприємництва та підприємців; іноземної допомоги, яка може здійснюватися у різних формах [2]. Отже, сьогодні підприємництво йде «рука об руку»

з інноваціями, що забезпечує здатність створювати нові ідеї; забезпечити кращі рішення; і бути піонером-виробником нових продуктів. Найбільш успішні підприємці самі інноваційні.

Список використаних джерел:

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів від 17 червня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kno.rada.gov.ua>
2. Арєф'єва О. В. Особливості інноваційної діяльності у сфері послуг / О. В. Арєф'єва, С. В. Зарубанний // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6 (84). – С. 120–126.

Гаєва А. О., к. е. н. Хуторської П. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

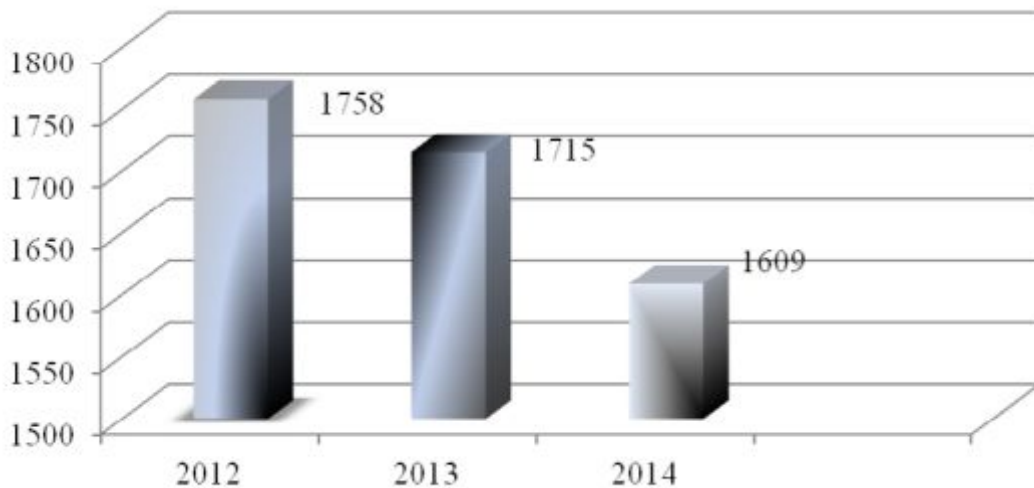
**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ**

На нинішньому етапі розвитку економіки роль впровадження інновацій стрімко зростає, оскільки на даний час без застосування нововведень на підприємстві майже немає можливості виробляти конкурентоздатну продукцію. Організаційні та технічні нововведення, характеризуються продуктивними засобами конкурентної боротьби, які призводять до зниження витрат на виготовлення продукції, що супроводжується зменшенням її собівартості. Також вони сприяють підвищенню привабливості вкладень інвестицій, створенню нових робочих місць, відкриттю та виходу на нові ринки тощо.

Підприємства які впроваджують нововведення мають більше змоги захистити свій бізнес від виникаючих загроз з боку зовнішнього середовища. Для того щоб успішно створити інноваційну систему важливо забезпечити себе фінансовою та інформаційною підтримкою. Фінансова підтримка включає в себе отримання від влади субсидій, довгострокових та дешевих кредитів, залученню капіталу венчурних підприємств, та створенню інноваційного фонду за допомогою власних ресурсів. Інформаційна підтримка, це співпраця підприємства з науково-

дослідними центрами, щодо пошуку та придбання технологій, найму кваліфікованого персоналу, створення автоматизованих процесів управління та розвитку інформаційних систем. Визначним поштовхом, щодо впровадження нововведень є люди, навіть звичайному робітнику приходить в голову думка, що щось можна покращити в своїй діяльності, та багато з цих видів ідей залишаються як ідеї, а іноді призводять до конфліктів, тому вітчизняним підприємцям для успішного використання нововведень потрібно чути та приймати ідеї від співробітників компанії.

В даний час інноваційні процеси в нашій державі знаходяться на низькому рівні розвитку. Наприклад за відомостями Державної служби статистики України в 2014 році, 1609 промислових підприємств брали участь у впровадженні нововведень, що складає 16,1 % серед аналізованих підприємств промислової індустрії (у 2013 році – 1715, або 16,8 %, у 2012 році – 1758, або 17,4 %) спостерігається негативна динаміка, що зображена на рис. 1 [5, с. 161].

Рис. 1. Зайнятість інноваційною діяльністю промислових підприємств

Взагалі фінансування інновацій за кошти як державного, так і не державного бюджету в Україні дуже слабе, вітчизняним підприємцям доводиться розраховувати в основному на власні фінансові ресурси (табл. 1), що за умови браку власних ресурсів та високих відсоткових ставок за кредити становить велику перешкоду щодо здійснення інноваційної діяльності [3].

Таблиця 1. Основні джерелами фінансування витрат на нововведення у 2012-2014 рр.

Роки	Сумарні витрати	Фінансування за рахунок коштів			
		власних	держави	західних інвесторів	інших джерел
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8

Провідним потоком фінансування інноваційних процесів на підприємствах України у 2014 році є особисті кошти суб'єктів господарювання – 85 % загального обсягу витрат, кошти держави – 4,47 %, кошти інших джерел та іноземних інвесторів – 9 % і 2 % відповідно, на (рис. 2) графічно зображено питому вагу фінансування за 2012-2014 роки.

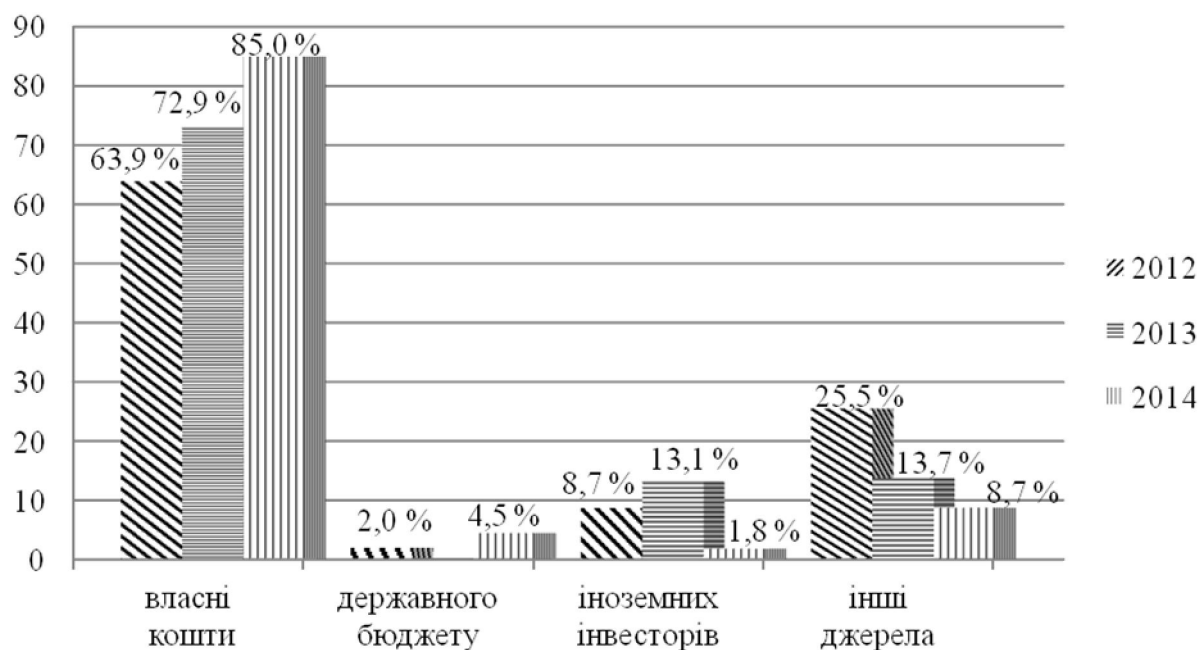

Рис. 2. Розподіл основних джерел фінансування витрат на нововведення, %

З викладеної вище інформації, зробимо висновок, що джерела фінансування витрат на нововведення з кожним роком поступово зменшуються, за рахунок мізерного фінансування з боку державного бюджету, частка якого у 2014 році складає 4,5 % від сумарного обсягу, також за рахунок зменшення вкладень зарубіжних інвесторів та інших джерел, але витрати з власних джерел підприємств

з кожним роком зростають, так ми бачимо, що у 2013 році порівняно з 2012 роком, ріст відбувся майже на 9 %, а у 2014 році стосовно 2013 року, на 12 %.

Основною причиною, яка гальмує розвиток впровадження інновацій це невідповідна та недовершена законодавча база держави. Наприклад стимулювання інноваційної активності згідно із статтями 21 і 22 Закону України «Про інноваційну діяльність» [2] виконується методом встановлення додаткових пільг. Однак чинність даних статей була поступово призупинена протягом 2003 та 2004 року, а у 2005 році взагалі була повністю скасованою. Тому, на даний момент підприємства які впроваджують інноваційну діяльність не мають матеріальної підтримки з боку держави, а отже даний закон – декларативний [1, с. 97].

Таким чином, в Україні перш за все потрібно впровадити дійові механізми захищення та стимулювання підприємств до нововведень, також на думку вітчизняних вчених потрібно створити нові господарсько-територіальні утворення, які стимулюватимуть підприємців приватного сектору бізнесу до фінансування впровадження нових продуктів або процесів, нових технологій, науково-дослідних розробок та ін.

Список використаних джерел:

1. Єртушова І. С. Оцінка податкового стимулювання інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / І. С. Єртушова // Актуальні питання економічних наук. – К., 2015 р. – Режим доступу : <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/09march2015/74.pdf>
2. Закон України «Про особовий режим інноваційної активності» від 16.07.1999 № 991-XIV (у редакції від 05.12.2012 № 5460-17) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
3. Зянько В. В. Сутність та джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності малих підприємств : монограф. / Н. Л. Стасюк, Дун Сіньїн // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – Вип. 4. – С. 57–62.
4. Гринько Т. В. Формування інноваційної інфраструктури як основи активізації інноваційної діяльності підприємств / Т. В. Гринько // Проблеми економіки та управління. – 2008. – № 628. – С. 438–442.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статист. зб. – К., 2015. – 255 с.

Гладка О. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

За сучасних умов функціонування економічних суб'єктів особливої актуальності набуває впровадження інновацій. Більшість країн світу, в тому числі й Україна, намагаються перейти до інноваційної моделі економіки, яка передбачає домінування сфери послуг як досить перспективної галузі. Про це говорить збільшення її частки у ВВП більшості розвинених країн світу. Для розвинених країн темпи зросту ВВП у сфері послуг демонструють темпи, випереджаючи ВВП у виробництві товарів. Також такі підприємства характеризуються тим, що на них працює більша частина працездатного населення, наприклад у Італії та Німеччині приблизно 40 %, в Нідерландах – майже половина, а у США – більш ніж 75 % [6]. За сучасних умов сфера послуг розвивається високими темпами, орієнтована на споживача, що обумовлює необхідність забезпечення сприятливих умов для інноваційного розвитку. Саме необхідність вирішення проблем, пов'язаних з розвитком підприємств сфери послуг обумовлює актуальність дослідження особливостей і перспектив розвитку цих підприємств.

Сьогодні в Україні існує наукова база, що дає змогу опрацювати проблеми інноваційної діяльності підприємств сфери послуг. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених у своїх роботах досліджують проблеми та сутність даного питання наступні науковці я: Г. Армстронг [1], Ф. Котлер [2], А. В. Сидорова [4], С. Ю. Кучерявенко [3], О. М. Шаповалова [5] та ін. Проте питання вивчення особливостей інноваційної діяльності підприємств сфери послуг з точки зору існуючих перспектив та проблем розвитку, є недостатньо дослідженим.

Основоположним принципом економічного благополуччя як підприємства так і країни в цілому є системне провадження інноваційної діяльності і виготовлення нової конкурентоспроможної продукції та застосування сучасних

технологій, які обумовлюють стійкі позиції на ринку. Головна особливість інноваційної діяльності підприємств полягає в тому, що інноваційна діяльність має підвищений ризик у порівнянні з підприємництвом. Такий збільшений ризик пояснюється новизною, творчим підходом до науково-технічної роботи, здатністю отримати як позитивний, так і негативний ефект.

Інноваційна діяльність у сфері послуг охоплює не лише виробництво послуг споживання в цілому, але й базується на задоволенні особливостей потреб споживачів, що, як наслідок, зумовлює необхідність застосування програмного підходу, який включає вибірковість, прогнозування, адресність, раціональність використання основних ресурсів підприємства та вимагає враховувати специфічні особливості послуг. До основних особливостей діяльності підприємств сфери послуг можна віднести:

- невідчутність послуги;
- покупець безпосередньо приймає участь у виробництві послуг;
- суб'єктивність при оцінці якості послуги;
- послуга часто включає систему дрібніших послуг, при чому покупець оцінює ці супровідні послуги;
- неможливість складування в більшості випадків;
- на якість і привабливість послуг впливає здатність споживача об'єктивно оцінити результати їх господарювання [2].

Перспективи розвитку підприємств сфери послуг також залежать від ефективності реалізації державної економічної політики, що має забезпечувати рівновагу економіки у динаміці та високі темпи приросту національного доходу, провадити необхідні зміни в структурі суспільного виробництва. Отже, при розробці заходів щодо впровадження інновацій на підприємствах сфери послуг необхідно враховувати особливості їх функціонування та клієнтоорієнтованість цих підприємств.

Таким чином, для забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств сфери послуг за сучасних умов необхідно:

- системне на планомірне впровадження інновацій у підприємства сфери послуг;
- забезпечувати державну підтримку інноваційного розвитку шляхом фінансування пріоритетних напрямів, які мають державне стратегічне значення, за рахунок бюджетних коштів;
- створення конкурентоспроможних та якісних послуг, впровадження нововведень для задоволення потреб споживача та стійкого функціонування підприємства на ринку;
- орієнтація підприємств на інноваційну економіку для домінування сфери послуг та зростання ВВП за рахунок створення нових робочих місць та зайнятості населення;
- контроль результатів інноваційної діяльності.

Завдяки інвестиціям країна може вийти на новий рівень розвитку та посилити своє економічне становище у світі.

Список використаних джерел:

1. Армстронг Г. Основы маркетинга / Г. Армстронг, Д. Сондерс, В. Вонг, Ф. Котлер. – 4-е европ. изд-е. – М. : ООО «ИД Вильямс», 2007. – 1200 с.
2. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер ; пер. с англ. общ. ред. и вступ. ст. Е. М. Пеньковой. – М. : Прогресс, 1990. – 410 с.
3. Кучерявенко С. Ю. Сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери послуг / С. Ю. Кучерявенко. – К. : Знання, 2012. – С. 44–47.
4. Сидорова А. В. Экономико-статистические методы в управлении сферой услуг / А. В. Сидорова. – Донецк : ДонНУ, 2002. – 240 с.
5. Шаповалова О. М. Інноваційний розвиток підприємств сфери послуг: туризму / О. М. Шаповалова // Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 4 (193). – Ч. 2.– С. 241–246.
6. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010- 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проектів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.gov.ua>

Голей Ю.М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

В Україні в умовах ринкового господарювання дієвість державного регулювання економіки загострюється виникненням економічних і соціальних проблем в конкретний період.

На сьогодні надзвичайно важливим для економічного зростання вітчизняної економіки є стабільність розвитку регіонів на умовах децентралізації.

Основним напрямком державного регулювання є створення регулятивної діяльності органів державної влади. Слушною є думка вітчизняних науковців про регуляторну діяльність спрямовану на «підготовку, прийняття, відстеження, результативності та перегляд регуляторних актів, яку здійснюють регуляторні органи, фізичні та юридичні особи, їх об'єднання, територіальні громади в межах, у порядку та у спосіб, встановлені Конституцією України, законом та іншими нормативно-правовими актами» [1].

На жаль, окремі регуляторні акти для підприємництва приймаються вищими законодавчими органами без детального обговорення та без погодження у регіональному представництві Держкомпідприємництва.

На критичне зауваження заслуговує той факт, що рішення про кардинальні зміни в житлово-комунальному господарстві (ЖКГ) були спочатку затверджені органами законодавчої влади, а потім оприлюднені для обговорення в територіальних громадах та встановлений жорсткий термін створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Без сумніву, ЖКГ потребує корінних реформ не тільки у фінансуванні, а і розробки стратегії та довгострокових програм розвитку. Забезпечити таке реформування можливо тільки за умови додаткової підтримки бюджетних коштів, коштів місцевих органів влади та суб'єктів господарювання.

На сьогоднішній день необхідним напрямком державного регулювання є рішення на законодавчому рівні про децентралізацію державної влади в Україні та оновлення конституційно-правового статусу місцевого самоврядування.

Характерною ознакою найбільш промислово-розвинених регіонів були сильний державний сектор економіки, публічні акціонерні товариства та підприємства з іноземними інвестиціями. Проте, в теперішній час спостерігається недостатність інвестиційних ресурсів та послаблення інноваційної активності. Наслідком такого стану недостатньо завантажені виробничі потужності на Дніпровському машинобудівному заводі, Дніпропетровському агрегатному заводі та інших, а ДП «Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» майже припинило виробничу діяльність.

На нашу думку, доцільно відновити державні замовлення для цих підприємств та в інших регіонах на конкурсній основі. Тим більше, що там працювали досвідчені науково-технічні фахівці та підготовлена нова номенклатура продукції, яка відповідає імпортозаміщенню.

Суб'єктами державного регулювання економіки є: законодавчі, виконавчі та судові органи, що функціонують на центральному рівні. Зазначені суб'єкти державного регулювання повинні забезпечити соціально-економічне прогнозування, ефективну податкову політику, державний контроль за дотриманням анти-монопольного законодавства, державну політику в сфері приватизації державного майна, контроль за використанням коштів державного бюджету тощо [1].

Слід висловити критичне зауваження, що діяльність таких суб'єктів державного регулювання є непрозорою та не відповідає інтересам суб'єктів підприємництва, територіальним громадам і пересічним громадянам.

Основними перешкодами на цьому шляху є ще недосконалість реформ та методів державного регулювання економіки, зокрема, слабка державна підтримка діяльності малого підприємництва, недоліки податкового адміністрування під час застосування норм Податкового кодексу та внесених змін до нього за останні два роки.

Відомо, що об'єктами державної підтримки в Україні є тільки мале підприємництво. Надії на прискорений розвиток малого підприємництва відповідно внесених змін до Податкового кодексу України про стимулювання дієвості шести груп сплати єдиного податку та спрощення бухгалтерського обліку і фінансової звітності не справилися. На сьогодні впроваджені зміни щодо сплати єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва та перехід діяльності з шести груп до чотирьох.

Впровадження досконалих реформ та прийняття законодавчих і інших нормативно-правових актів для підприємництва в теперішній час затримується загостренням політичної кризи в країні. Суб'єкти підприємництва в промисловій та аграрній сфері вимагають внесення змін до Податкового і Митного кодексів України для здійснення стимулюючих та контролюючих функцій.

Для забезпечення прозорості діяльності підприємницьких структур удосконалюється дієвість Закону «Про аудиторську діяльність в Україні» спільно з міжнародними аудиторськими організаціями. Наслідки здійснення аудиту діяльності публічних акціонерних товариств та банківських установ повинні бути відомими не тільки для контролюючих органів державної влади, а також для пересічних громадян, які є активними учасниками підприємництва.

Таким чином, ефективне функціонування підприємницької діяльності має забезпечити зростання їх прибутковості, стабільне надходження коштів до державного і місцевих бюджетів та покращення соціального стану громадян України.

Список використаних джерел:

1. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав, 2010. – 520 с.

Голей Ю. М., Склема Г. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НАПРЯМИ ТА ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Велику кількість основних проблем, притаманних сучасному суспільству, не можливо вирішити тільки ринковими механізмами, тож виникає потреба у державній участі. Насамперед до таких проблем відносять розвиток соціальної сфери, яка замість другорядної складової економічної системи стала одним з головних чинників економічного зростання. Саме, стан освіти, рівень кваліфікованості робочої сили та глибина наукових досліджень безпосередньо впливають на темпи і якість зростання економіки, і це підтверджують спеціальні дослідження. До числа інших нематеріальних факторів, що суттєво впливають на стан робочої сили і продуктивність праці, на якість економічного зросту, відносяться охорона здоров'я, соціальне забезпечення і стан навколишнього середовища [1].

Неоднозначність рішень стосовно втручання держави в економіку – характерна ознака в історії розвитку країн з ринковою економікою. Однак жодна країна не припиняла діяльності направленої на розвиток ринкової економіки. Навпаки, присутній безупинний пошук напрямів покращення співпраці між товаровиробниками та державою, і в залежності від багатьох чинників спостерігається посилення або послаблення втручання держави. В сучасних ринкових умовах господарської діяльності держава не стільки визначає основні правила і кордони функціонування ринкової економіки, а сама змінює ринковий механізм.

Основні напрями державного регулювання економіки виконують такі функції: цільову; нормативно-правову; стимулюючу; соціальну; контролюючу.

Перераховані напрямки діяльності держави стосуються головних функцій державного регулювання економіки. В часи побудови ринкової економіки Україна також використала відомі ситуативні напрямки державного регулювання,

а саме роздержавлення та передачу ефективного власнику, інститути інфраструктури ринку та забезпечення конкурентного середовища, вихід з кризового стану й інші заходи, які спрямовані на формування ринку [2].

Формами державного регулювання економіки вважають:

- бюджетно-податкове регулювання;
- кредитно-грошове регулювання;
- цінове регулювання;
- адміністративно-економічне регулювання;
- нормативно-правове, законодавче регулювання економіки та соціальних процесів.

Методами державного регулювання вважають:

- економічні та адміністративні;
- імперативні та індикативні;
- прямі та опосередковані (непрямі) [3].

Методи регулювання економіки в державі пов'язані з визначенням державою стимулів (матеріальних або фінансових), які змогли б вплинути на економічні інтереси підприємств й визначати їхню подальшу поведінку.

Інструментами економічних методів можна вважати: ставки податків, митні тарифи, облікові ставки, норми амортизації інші.

Сучасному стану державного регулювання економіки в Україні притаманні такі ознаки: досить повільні темпи реформування, недосконалі методи і механізми впливу держави на підприємства, недостатність захисту внутрішніх ринків та національного товаровиробника, слабка соціальна політика [4].

З метою забезпечення відповідності української економіки України світовим та європейським процесам та стандартам необхідно поглибити ринкові реформи, здійснити масштабні структурні перетворення, прискорення інституційних змін, легалізація тіньового сектору економіки, проведення економічної політики, направленої на модернізацію та оптимізацію господарського процесу.

Вдосконалення державного регулювання усіх видів діяльності підприємства потребує:

- спрощення дозвільної системи і скорочення ліцензованих видів господарської діяльності;
- вдосконалення податкової системи, в тому числі через зменшення кількості податків та зборів, реформ в сфері законодавчого забезпечення порядку оподаткування ПДВ;
- подолання технічних перешкод в процесі реалізації певних видів господарської діяльності;
- посилення фінансової та кредитної підтримки підприємництва, задля стимулювання його розвитку;
- попередження необґрунтованого втручання в здійснення господарської діяльності суб'єктів бізнесу з боку державних органів влади та органів місцевого самоврядування [4].

Таким чином, запровадження запропонованих сприятиме забезпеченню підвищення ефективності державного регулювання діяльності підприємницьких структур, всебічному дотриманню законних прав громадян на здійснення підприємницької діяльності, підвищенню ролі малого і середнього бізнесу та постійному розвитку української економіки, що на сьогодні складає важливе завдання для нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монограф. / за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.
2. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / В. М. Гриньова, М. М. Новикова. – Х. : ІНЖЕК, 2011. – 756 с.
3. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 440 с.
4. Державна інноваційно-інвестиційна політика України: теорія, методологія, напрями розвитку : монограф. / Т. В. Бова ; Донецький держ. ун-т управління. – Донецьк : Юго-Восток, 2011. – 450 с.

Д. е. н. Грабчук О. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі економічного розвитку, в умовах трансформації національної економіки, серед проблем, пов'язаних з виходом України з кризового стану, важливе місце посідає завдання формування ефективної кредитної системи. Саме кредитний ринок забезпечує отримання фінансових ресурсів суб'єктами господарювання в умовах їх дефіциту [1]. Кредитний ринок виконує важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у реальний капітал, здійснюючи різноманітні кредитні, інвестиційні та інші операції і забезпечуючи, таким чином, потреби економіки в додаткових ресурсах.

Сучасна складна соціально-економічна та політична ситуація спричинила значний негативний вплив на розвиток кредитного ринку. Найбільш сильно це позначилось на стійкості фінансово-кредитних установ, призвело до скорочення їх кількості та змін у структурі капіталу та активів. При практично незмінній кількості фінансово-кредитних установ за період 2012-2014 рр. змінилось їх структурне співвідношення [7, 8]. Так, у пара банківській системі кількість кредитних спілок скоротилась на 28, а кількість інших кредитних установ зростає на 31. Кількість банків практично не змінилась, однак вони поступово втрачають ліцензії та знаходяться у стані ліквідації.

Найбільшу кількість активних операцій на кредитному ринку України здійснюють банки. У пара банківській системі найбільшу кількість кредитів надають кредитні спілки. Особливістю їх функціонування є перевищення обсягу активів та обсягу кредитів над власним капіталом. Джерелом фінансування кредитних спілок окрім внесків членів кредитної спілки є їх кредиторська заборгованість. Такий спосіб фінансування робить отримання кредитів у кредитних спілках досить дорогим, а їх діяльність – збитковою. У структурі капіталу

кредитних спілок нерозподілений збиток складає понад 10 %. Кредити, які отримують члени кредитних спілок є переважно короткостроковими, загальний обсяг кредитування постійно на протязі 2012-2014 років знижується.

Інші суб'єкти пара банківської системи здійснюють менш активну кредитну діяльність, однак спостерігається певна тенденція до зростання обсягів кредитування [7]. Оскільки для кредитних спілок та для інших кредитних установ суттєво відрізняється склад позичальників, то подібна динаміка може свідчити про зміни у кредитній активності основних груп позичальників. Так для кредитних спілок позичальниками є переважно фізичні особи і обсяг кредитів, наданих ним постійно зменшується. Для інших кредитних установ позичальниками переважно є як фізичні, так і юридичні особи з переважанням юридичних осіб. Обсяг кредитів, наданих ним, постійно зростає.

Подібні тенденції спостерігаються і у банківському кредитуванні. Банки є найбільш активними кредиторами. 93 % від всіх кредитів, наданих на кредитному ринку України у 2014 році, належить саме банкам [3, 5, 6]. Загальні тенденції кредитної діяльності банків за період 2005-2015 рр. є наступними:

– можна виокремити два періоди розвитку кредитної діяльності банків – до 2009 року і після 2009 року. До 2009 року відбувалось інтенсивне зростання обсягів кредитування, після 2009 року інтенсивність кредитної діяльності суттєво зменшилась, але темпи зростання обсягів кредитування все-таки є позитивними;

– після 2009 року зростає обсяг та питома вага проблемної заборгованості за кредитами – з 18 млрд грн та 2 % у 2009 році до 135 млрд грн та 13,5 % на початок 2015 року;

– змінюється структурне співвідношення наданих кредитів – у розрізі валют кредитування, у розрізі термінів погашення, у розрізі сектору позичальників. У розрізі валют кредитування збільшується питома вага кредитів, наданих у іноземних валютах. У розрізі термінів погашення – зростає питома вага короткострокових кредитів. У розрізі секторів позичальників – зменшується питома вага, кредитів, наданих фізичним особам.

На основі даних про динаміку обсягів кредитів, наданих банками України позичальникам за період 2009-2015 рр. було виконано прогноз темпів зростання обсягів кредитів для окремих сегментів кредитного ринку. В цілому будуть існувати позитивні темпи зростання обсягів кредитування: 10 % для кредитування в цілому; понад 40 % – для кредитування в іноземній валюті; 10,63 % – для кредитів з терміном погашення до 1 року % – для кредитів з терміном погашення від 1 до 5 років; 13,24 % – для кредитів з терміном погашення понад 5 років; 1,96 % – для кредитів, виданих фізичним особам; 10,517 % – для кредитів, виданих юридичним особам. Виключення складають темпи росту кредитів у національній валюті, які прогнозуються у 2016 році як від’ємні (-13,5 %).

Таким чином, у кредитуванні національної економіки за рахунок коштів банків у 2016 році знову спостерігатимуться суттєві структурні зміни.

Відтак, до основних проблемних аспектів розвитку кредитного ринку України можна віднести [4]:

– у пара банківській системі – скорочення кількості кредитних установ, незабезпеченість активів та кредитної діяльності, високий рівень концентрації ринку, збільшення кількості позичальників – фізичних осіб;

– у банківській системі – скорочення кількості банків, що здійснюють кредитну діяльність, зростання частки проблемних кредитів у кредитному портфелі, зменшення платоспроможності позичальників, домінування коротко-строкових кредитів, зменшення кількості позичальників – фізичних осіб.

Існування спільних проблемних аспектів розвитку кредитного ринку у банківській та пара банківській системах свідчить про глибинну спільність механізмів їх функціонування та одно спрямованість трансформацій. Зокрема спільними є односпрямованість структурних змін на кредитному ринку та змін механізму грошової трансмісії. Механізм грошової трансмісії являє собою механізм впливу зміни пропозиції грошей на рішення суб’єктів господарств, підприємств щодо обсягів витрат на товари і послуги.

Відтак напрями регулювання розвитку кредитного ринку України можуть бути наступними [2]:

– підтримання сталості національної грошової одиниці, продовження політики «дешевих грошей» – для забезпечення темпів зростання кредитного ринку, які будуть стимулювати розвиток економіки;

– посилення вимог до ресурсів та їх розподілу для установ пара банківської системи та створення системи їх рефінансування – для здешевлення кредитних ресурсів у пара банківській системі та посилення фінансової надійності кредитних установ. Для цього доцільним також є змінити підпорядкованість Нацкомфін-послуг з Кабінету Міністрів до Національного Банку. Крім того, можливим є посилення регулятивних вимог до кредитних установ у пара банківській системі;

– створення системи гнучкого рефінансування банків в залежності від структури кредитного портфеля, що зробить залучення кредитних ресурсів через банківську систему у реальний сектор економіки більш спрямованим та посилить дієвість механізму грошової трансмісії.

Список використаних джерел:

1. Белінська Я. В. Вплив грошово-кредитної політики на макропоказники конкурентоспроможності економіки / Я. В. Белінська, А. В. Качур // Економічний часопис–XXI. – 2014. – № 9–10 (1). – С. 77–80.
2. Буряк О. П. Особливості і тенденції (тренди) посткризового розвитку банківської системи 2010-2013 / О. П. Буряк // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1 (56). – С. 176–181.
3. Кредитна діяльність депозитних корпорацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
4. Монетарний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
5. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
6. Річні звіти НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
7. Річні звіти Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nfp.gov.ua/files/%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA%204.pdf>
8. Статистичні випуски НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Publication/an_rep.htm

Демченко Т. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ТУРИСТИЧНІ КЛАСТЕРИ, ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД
В РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
НА ПРИКЛАДІ ПАНСІОНАТУ «КАШТАН» М. БЕРДЯНСЬК**

В більшості розвинених країн світу туризм є найважливішим напрямком у сфері послуг, який значною мірою впливає на формування внутрішнього валового продукту, забезпечення зайнятості населення, створення робочих місць та активізацію зовнішньоторговельного балансу. Сучасні зміни в економічному розвитку України потребують реформування туристичної сфери та підвищення її конкурентоздатності. Тому дуже актуальним є дослідження кластерного підходу в організації туристичного бізнесу і управління територією, коли для підвищення конкурентної спроможності перевага надається не окремим підприємствам, а їхнім об'єднанням за напрямком діяльності.

Вивченням розвитку економічних кластерів займалися вітчизняні та іноземні автори: К. Ю. Адамова, І. Ю. Міндлін, Д. С. Стеченко, С. І. Соколенко, М. В. Портер, Н. О. Мартишенко, А. О. Требуха, Т. В. Ускова, О. В. Дейнеко.

Метою роботи є дослідження кластерного підходу в туристичній сфері, направлених на посилення взаємодії його учасників та інтеграції частини ресурсних і інфраструктурних можливостей.

Згідно з М. Портером, кластери – це концентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, господарств в суміжних галузях, а також пов'язаних спільною діяльністю в певних сферах господарств, які є конкурентами проте проводять спільну роботу. По вертикалі знаходяться нижче- та вищестоячі організації. По горизонталі знаходяться галузі, які проходять через спільні канали чи ті, які виробляють побічні послуги. Наступним кроком є встановлення організацій, які забезпечують, раніше згадані підприємства, працівниками, технологіями, інформацією, капіталом чи інфраструктурою.

Формування туристичного кластера – це систематизований, чітко впорядкований процес, який вимагає змістовного підґрунтя з метою ефективної організації. Основними етапами для формування туристичних кластерів є визначення ініціативної групи, проведення комплексного маркетингового дослідження, формулювання основної мети та цілі туристичного кластера, побудова його структури, розроблення статуту та державна реєстрація туристичного кластера.

Якщо припустити, що в регіоні створений кластер згідно етапам можемо планувати включення в кластер пансіонату [2].

В своїй багатокомпонентній основі туристичний кластер формує додатковий синергетичний і комплементарний актив за рахунок:

- координації сумісних дій;
- посиленого обміну інформацією, досвідом, інноваційними технологіями;
- підвищення класифікації кадрів туристичного супроводу і обслуговування;
- реального порівняння фірм-конкурентів, ефективності діяльності;
- наявності трудових ресурсів відповідної кваліфікації;
- застосування особливих режимів оподаткування, інвестування; правового регулювання.

Все це ми можемо відмітити на прикладі пансіонату «Каштан» (м. Бердянськ) таким чином: включення його в кластер дасть нам поштовх до розвитку нашого підприємства.

Створення кластера буде сприяти використанню переваг кожного господарства, що включене до туристичного кластера, наприклад готельно-ресторанної сфери. Зацікавленість держави в кластерній ініціативі підвищить інвестиційну діяльність регіону. Це забезпечить функціонування конкурентоспроможного туристичного комплексу в регіоні, що надає широкі можливості для забезпечення зайнятості місцевого населення та задоволення потреб туристів.

Список використаних джерел:

1. Трофилова А. А. Оценка эффективности инновационного развития экономики / А. А. Трифилова. – М. : Финансы и статистика, 2010. – 304 с.

2. Корчагина Н. А. Особенности реализации кластерных инициатив в туризме / Н. А. Корчагина. – К. : Туризм, 2010. – С. 131 –137.
3. Ускова Т. В. Развитие региональных кластерных систем / Т. В. Ускова. – Х. : Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз, 2008. – С. 92–103.

Дідик Т. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах інноваційний розвиток підприємств є вирішальною частиною інноваційного розвитку економіки країни в цілому. Важливість інноваційного розвитку для сучасної економіки України переоцінити неможливо. Адже саме завдяки інноваційному типу розвитку може бути досягнуто економічне зростання вже в найближчій та стратегічній перспективі. Сьогодні на ринку склалося досить жорстке конкурентне середовище, тож підприємства повинні мати досить міцні і стійкі конкурентні переваги. Інноваційний розвиток зі сучасних умов функціонування є одним з найбільш перспективних напрямів розвитку кожного підприємства незалежно від виду діяльності. Для забезпечення інноваційного розвитку підприємств виникає об'єктивна необхідність виділити та оцінити чинники даного розвитку.

Слід зазначити, що на інноваційний розвиток впливають багато чинників, що сприяють інноваційного розвитку або перешкоджають впровадженню інновацій. Їх, в більшості випадків, доцільно поділити на дві групи: чинники зовнішнього та внутрішнього впливу. До зовнішніх чинників відносяться чинники, які здійснюють вплив на інноваційний розвиток з боку навколишнього середовища підприємства. До таких факторів відносять: політичну ситуацію в країні, рівень економічного зростання країни, наявність зовнішніх джерел фінансування, національну та міжнародну законодавчу базу, податкову політику, науково-технічний прогрес в країні, екологічну ситуацію в країні та міжнародні програми з екологічної безпеки тощо [1].

Внутрішні чинники – це чинники, які здійснюють вплив на інноваційний розвиток в межах підприємства. До них належать: цілі організації, що спрямовані на реалізацію стратегічних заходів; інноваційний потенціал підприємства; наявність фахівців з економічної безпеки та відповідних функціональних підрозділів.

Однак, в сучасній літературі існує безліч спроб систематизації та класифікації чинників, що впливають на впровадження інновацій у діяльність підприємства.

Так, на думку Г. Г. Фетисова, «внутрішні чинники слід поділяти на чотири самостійні групи: 1) організаційні-управлінські – стан менеджменту; здатність до інновацій, змін, перебудови; внутрішня структура управління; 2) технологічні – орієнтація на розвиток сучасних технологій і потреб ринку в нових продуктах; 3) економічні – достатність капіталу, якість активів і пасивів, прибутковість і ліквідність; 4) соціально-психологічні – ставлення, очікування та реакція співробітників на введення в організації інновацій» [3].

Здійснюючи інноваційний розвиток підприємства, необхідно визначити, які чинники здатні загальмувати або прискорювати інноваційний процес. Інноваційним підприємствам перш, ніж приступити до організації інноваційної діяльності та впровадження інновацій необхідно оцінити вплив цих факторів, щоб прийняти рішення про оптимальний спосіб та інструменти здійснення інноваційного розвитку.

Отже, слід зазначити, що на інноваційний розвиток впливає багато чисельні чинники, які або сприяють розвитку інновацій або перешкоджають їх впровадженню. Так, чинники інноваційного розвитку можна розділити на дві основних групи: внутрішні (чинники, які підлягають контролю з боку окремого підприємства сфери послуг) та зовнішні чинники (фактори, які не підлягають впливу з боку суб'єкта господарювання). Серед внутрішніх факторів основний вплив на інноваційний розвиток підприємств мають економічні фактори, що характеризують потенціал підприємств до інноваційного розвитку.

Вплив на інноваційний розвиток України здійснюють значною мірою економічні фактори, важливим фактором є невідповідність матеріально-технічної бази для впровадження новітніх технологій. В свою чергу, нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні призводить до визначення її економіки як непривабливої для інвестицій. Чинниками, що сприяють інноваційному розвитку підприємств України є підтримка державою інноваційного розвитку, наявність кваліфікованих кадрів, наукових співробітників, необхідних для здійснення інноваційного розвитку, готовність споживачів та їх довіра до впровадження новітніх та тих, що вже використовуються закордоном, технологій для здійснення покупок.

Отже, інноваційний розвиток підприємства є одним з пріоритетних шляхів досягнення підприємства поставлених цілей в умовах конкурентного середовища, для успішного його здійснення необхідно прогнозувати та оцінювати вплив тієї чи іншої групи чинників на цей процес.

Серед методів управління інноваційним розвитком на макrorівні провідну роль займає економічне стимулювання: розвиток пріоритетних галузей, стимулювання розвитку науки і техніки тощо). Мікрорівень управління визначає дії окремих економічних суб'єктів щодо пошуку можливостей розвитку ринкових можливостей. Відповідно до наведеної схеми системи управління інноваційним розвитком підприємства сфери послуг керівництво підприємства здійснює управління інноваційним розвитком за допомогою системи економічних та адміністративних інструментів.

Список використаних джерел:

1. Горн А. П. Как организовать успешное малое инновационное предприятие : метод. рекомендации, учеб. мат-лы, норм. акты / А. П. Горн, Т. В. Лузина. – Тюмень, 2011. – 205 с.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : монограф. / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
3. Фетисов Г. Г. Устойчивость банковской системы : учеб. пособ. / Г. Г. Фетисова. – М. : Финансовая академия, 2002. – С. 73.

Д. е. н. Заблодська І. В., к. е. н. Рогозян Ю. С.

Луганська філія Інституту економіко-правових досліджень НАН України

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ ТА МІЖРЕГІОНАЛЬНОЮ ПОЛІТИКОЮ В ІСПАНІЇ

Розвиток міжрегіонального співробітництва як частина інтеграційних процесів в Україні все більше набуває європейських рис, тому задля усунення ізоляції країни та подолання суперечностей в економіці доцільним видається звернути увагу на особливості регіонального та міжрегіонального розвитку саме європейських країн. Так, іспанська модель управління міжрегіональною політикою стала важливим чинником сталого соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та каналом їх залучення до процесу європейської інтеграції.

Різні аспекти політики регіонального розвитку Іспанії знайшли своє відображення в діяльності міністерств. Зокрема, Міністерство економічного розвитку, в завдання якого входить політика зі створення транспортної інфраструктури та управління нею, планування і розподіл інвестицій в дану сферу, сприяє територіальному згуртуванню Іспанії. Особливу увагу держава приділяє міжрегіональному розвитку, наприклад будівництву швидкісних шосе (з їх протяжності Іспанія займає перше місце в Європі), а також швидкісних залізниць, що дозволяє, крім іншого, стримувати гіпертрофоване зростання Мадрида і окремих столиць автономних співтовариств і провінцій. Створення густої транспортної інфраструктури, будівництво швидкісних залізниць в тому числі направлено й на те, щоб перешкоджати можливому ослабленню зв'язків і відокремлення успішних периферійних регіонів, де традиційно сильні партикуляристські (відокремлені від центральних) настрої, що також сприяє зміцненню міжрегіональних зв'язків.

Завдання регіонального та міжрегіонального розвитку стоять на порядку денному і Міністерства промисловості, енергетики і туризму Іспанії, яке розробляє і здійснює національну стратегію державної підтримки малого та середнього

бізнесу (малі і середні підприємства становлять в Іспанії більше 99 %), а також державну політику в сфері туризму. Свій внесок вносить й Міністерство економіки і конкурентоспроможності, в тому числі в сфері інноваційної та науково-технічної міжрегіональної політики.

Особливі економічні зони продовжують залишатися інструментом політики регіонального та міжрегіонального розвитку Іспанії. В даний час в країні функціонують різні їх типи: технологічні парки для інноваційної діяльності (яких більше 30), промислові парки для розвитку сучасних промислово-виробничих комплексів, вільні економічні зони (наразі їх 6).

В Іспанії немає спеціальних нормативно-правових актів, присвячених підтримці соціально-економічного розвитку окремих регіонів з боку центральної влади, це пояснюється особливостями децентралізацією, з одного боку, а з іншого, – специфікою економічного управління в Європейському союзі. Щорічно національний уряд (в першу чергу, Міністерство економіки та конкурентоспроможності Іспанії) в рамках діючої стратегії соціально-економічного розвитку ЄС (в даний час це стратегія «Європа-2020») і на підставі рекомендацій Європейської комісії розробляє Національну програму реформ, у якій присутні завдання регіонального та міжрегіонального розвитку країни, позначені конкретні програми і заходи центру і регіонів щодо їх вирішення.

В сучасній Іспанії склалася єдина «трирівнева модель» регіональної політики, в основі якої лежить механізм ув'язки і координації інтересів влади різних рівнів – наднаціонального, національного і міжрегіонального.

Проте, взаємини центру і регіонів носять в Іспанії вельми непростий характер, недарма тип цієї взаємодії можна визначити скоріше як конфлікт інституцій. Двостороння взаємодія центральної влади і керівництва окремої автономії переважає над багатосторонньою взаємодією між центром і регіонами. Частково це пояснюється історичними особливостями політичної культури Іспанії, політико-ідеологічним суперництвом, а часом і ворожістю урядової партії та політичного керівництва того чи іншого автономного

співтовариства, а іноді, навпаки, – прагненням урядової партії у відсутності абсолютної більшості в конгресі депутатів загальноіспанського парламенту знайти політичного союзника, отримавши парламентську підтримку регіональних партій. Порівняно новими органами багатостороннього співробітництва відомств центрального уряду і урядів автономних співтовариств у відповідних конкретних галузях / секторах економіки стали галузеві та міжгалузеві наради. У 2004 р. з ініціативи голови уряду соціалістів створено інститут нарад глав виконавчої влади держави і автономних співтовариств (так звана «конференція президента»).

Процес децентралізації приніс Іспанії як державі недоліки, від яких міжрегіональна політика тільки виграла: держава не тільки втратила ряд інструментів регіональної політики (податкові, в першу чергу), передавши їх на регіональний рівень, а й погоджує ті чи інші заходи з регіональними (і місцевими) владами на принципах доповнюваності та співфінансування. Досить навести приклади (нехай і поодинокі) відмови місцевої влади дати дозвіл на розміщення на своїй території індустріального парку, незгоди декількох регіональних влад з пропозицією центру побудувати той чи інший об'єкт транспортної інфраструктури на території регіонів та інше. Як позитивне зрушення, можна відокремити здорову конкурентну боротьбу між центром, регіонами та групами регіонів, яка породжує вироблення якісних політичних та економічних міжрегіональних та регіональних рішень в країні. Звідси стають зрозумілими ті складності, які зустрічають на своєму шляху плани центрального уряду продовжити реформування системи місцевого управління і самоврядування у відповідність з викликами часу.

Список використаних джерел:

1. Стратегія ЄС «Європа-2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/targets/index_en.htm
2. Національна програма реформ 2014 р. : Programa nacional de reformas. Reino de España. 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mineco.gob.es/stfls/mineco/prensa/noticias/2014/Programa_Reformas_2014.pdf
3. Региональная политика: зарубежный опыт и российские реалии / под ред. А. В. Кузнецова, О. В. Кузнецовой. – М. : ИМЭМО РАН, 2015. – 137 с.

Загоруйко О. Л.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ УЧАСТІ УКРАЇНИ
НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ**

Україна серед світових лідерів з туризму займає не найкраще місце, тому основна мета для нашої країни постає в удосконаленні міжнародного туризму. Вітчизняним підприємцям необхідно спрямувати зусилля на створення туристичного продукту високої конкурентоспроможності на світовому ринку туристичних послуг та здатного у повній мірі задовольнити туристичні потреби споживача, забезпечити комплексне розвинення територій, додержання їх соціальних і економічних інтересів за умов забезпечення екологічної рівноваги і культурно-історичної спадщини та затвердження необхідної законодавчо-нормативної бази туризму.

Туризм за сучасних умов одна з вкрай важливих галузей національної економіки, і це вимагає впровадження сучасних форм і методів обслуговування клієнтів. В останні десятиріччя в більшості розвинених країн відмічається тенденція прискорення розвитку сфери послуг, темпи розвитку якої значно перевищують темпи зростання промислового виробництва [1].

Якщо прослідкувати туристичні потоки в Україні за 2000–2014 рік, то можна визначити, що незважаючи ні на що динаміка кількості українців, які виїжджали за кордон у 2014 році зростає. Кількість іноземних туристів, які відвідали Україну в 2012 році також зросла. Це свідчить про відносно позитивний стан туристичної галузі нашої країни.

Розвиток туризму в нашій країні також впливає на значну кількість секторів економіки, наприклад, транспорт, торгівля, будівництво, зв'язок, сільсько-господарську сферу, виробництво продукції широкого вжитку та являє собою досить перспективний напрям структурної перебудови економіки. Також важливими чинниками розвитку сфери туризму є природний та історико-культурний потенціал нашої країни [2].

Значущим фактором динамічного розвитку сфери туризму вважається наявність в державі пам'яток історико-культурної спадщини, що масово приваблює туристів. Відзначимо, що в Україні на державному обліку знаходиться більш ніж 130 тисяч історичних та культурних пам'яток. Вони розташовані на площі земель в 41 тисячу гектарів, з них 1,7 тисячі га знаходяться під об'єктами, які мають загальнодержавне значення, 29,7 тисячі га – місцеве значення. Хоча, їх значна кількість досі не включена до Державного реєстру. Так як фінансування таких програм в нашій країні завжди проблематичне, то до Державного реєстру включено тільки біля 10 % пам'яток від їх загальної кількості [3].

Що стосується України, то для національної економіки важливого значення набуває саме міжнародний туризм, що пов'язано з наступними причинами:

- міжнародний туризм це сфера швидкого обігу капіталу, з відносно незначними капіталовкладеннями;
- міжнародний туризм забезпечує модернізацію інфраструктури;
- міжнародний туризм сприяє створенню нових робочих місць.

Перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні треба розглядати по кожному регіону нашої країни окремо. До них відносяться: по-перше, створення вільних економічних зон туристично-рекреаційного бізнесу, по-друге, доцільність і здатність створення регіональних туристичних компаній і спільних підприємств з іноземним капіталом, що в свою чергу сприятиме процесам інтеграції регіонів в загальнонаціональну та світову системи туристичних послуг [3].

Серед основних напрямів оптимізації участі нашої країни на світовому ринку туристичних послуг виділено наступні:

1. Надання послуг в туристичній сфері з якісними зрушеннями, які б свідчили про новітні технології та системні заходи націлені на підвищення якості обслуговування.

2. Впроваджувати інновації у оновлення курортно-рекреаційної бази України, які б вплинули на її матеріально-технічний стан, створення привабливих умов для залучення інвестицій та кредитів на впровадження інноваційних туристичних проектів.

3. Впровадження інноваційних, міжнародних стандартів у рекреаційний і курортний процес.

4. Розробка та впровадження системи контролю за формуванням економічно обґрунтованих цін і тарифів на послуги, які надають засоби розміщення, у відповідності до рівня їх сертифікації.

Якщо системно виконувати та впроваджувати нові напрями для оптимізації туристичної галузі в Україні, то наша держава бути виступати на світовому ринку зазначених послуг гідним конкурентом серед інших країн.

Список використаних джерел:

1. Біловодська О. А. Розробка критеріальної бази для оптимізації вибору напрямків інноваційного розвитку підприємства / О. А. Біловодська. – 2004. – № 1. – 74–84 с.
2. Ткаченко Т. І. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу / Т. І. Ткаченко. – К. :КНТЕУ, 2006. – 537 с.
3. Гринько Т. В. Удосконалення управління підприємствами туристичної сфери / Т. В. Гринько // Щомісячний інформ.-аналітич. журнал «Економіка. Фінанси. Право». – 2013. – № 5. – С. 13–15.
4. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.travelmagnat.ru/obedineniya/vsemirnaya-turistskaya-organizaciya-unwto>

Зайченко К. С.

Одеський національний політехнічний університет (Україна)

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: МОЖЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Більше двох років назад термін «євроінтеграція» досить активно ввійшов в теми дискусій майже кожного українця, котрий в більшій чи меншій мірі цікавився сучасним життям своєї держави. Політики, ЗМІ, експерти та просто звичайні українці постійно доповідали та обговорювали лише позитивні наслідки інтеграції з ЄС. Цьому навіть передували достатньо вагомими історичні події. З початку 2016 р. почала діяти економічна частина Угоди про асоціацію України з ЄС. При чому майже всі вище згадані учасники дискусій почали вести зовсім іншу риторичку в своїх промовах: дана Угода призведе до руйнування малого та

середнього бізнесу, вітчизняний ринок майже повністю буде заповнений дешевими європейськими товарами, та й взагалі ніяких позитивних перспектив у майбутньому від цього не очікується. Так, звісно, малий і середній бізнес в більшій мірі у своїй діяльності був направлений на ринки СНД, зокрема на російський, та зважаючи на складні стосунки з країною-сусідом, суб'єкти підприємництва мають шукати нові можливості для своєї діяльності.

Єдина можливість гідно конкурувати на європейському та й взагалі світовому ринках – це інновації. Інноваційна діяльність будь-якого суб'єкта підприємництва є досить вагомою перевагою серед конкурентів, та все ж таки наявність в минулому не досить конкурентоспроможних ринків не було сильною мотивацією для їх розвитку.

Серед основних можливостей для малого бізнесу – приєднання до міжнародних програм щодо надання державних грантів для малих суб'єктів підприємництва на освоєння інноваційної продукції (товарів або послуг).

19 березня 2015 року Україна приєдналась до програми Horizon-2020. Horizon-2020 – найбільш крупна програма з досліджень та інновацій ЄС, з бюджетом майже 80 млрд євро, що виділяються протягом 7 років (з 2014 до 2020 року), не враховуючи приватні інвестиції. Мета її полягає у втіленні багатьох наукових відкриттів та світових інновацій [1].

Програма Horizon-2020 відрізняється від всіх тих програм, що їй передували. Перш за все спрощеною процедурою отримання грантів та своєю відкритістю до нестандартних інноваційних ідей. Також однією з основних задач, що ставить перед собою програма, – це вирішення соціокультурних проблем, що виникають між суб'єктами бізнесу або можуть виникнути, при освоєнні нових ринків.

Початок 2016 року ознаменувався підписанням угоди щодо участі України в програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємства малого та середнього бізнесу (COSME) 2014-2020». COSME – це програма ЄС для конкурентоспроможності підприємств, малих і середніх, які працюють з 2014 до 2020 року, із запланованим бюджетом в розмірі 2,3 млрд євро. COSME створена з метою

більш широкого доступу до фінансових ресурсів малим та середнім суб'єктам підприємництва, доступу їх до ринків, підтримки підприємців і забезпечення більш сприятливих умов для створення бізнесу і його зростання [2].

Європейські держави нині досить зацікавлені в пошуку нових ринків збуту та нових ідей і можливостей. Саме тому створення подібних програм не є винятковим випадком, а є планомірною політикою всієї Європи.

Окрім отримання грантів, для суб'єктів малого бізнесу відкриваються такі перспективи, як:

- формування венчурних фондів на базі європейського досвіду;
- створення банку венчурного кредитування, що буде орієнтований на кредитування малого бізнесу, перш за все інноваційно-активних суб'єктів;
- спрощений доступ інноваційно-активних суб'єктів малого бізнесу до фондового ринку;
- співпраця та обмін досвідом серед науковців та дослідників різних напрямлень та галузей;
- підтримка суб'єктів малого бізнесу щодо адаптації у нових умовах після імплементації Угоди про асоціацію;
- обмін досвідом у сфері інтелектуального захисту та ін.

Звісно, серед вище вказаних можливостей є і свої погрози, але на скільки буде перевага тих чи інших, залежить і від нашої держави, які умови створить вона, щоб малий бізнес не лише продовжував свою діяльність після відкриття все можливих кордонів, а й продовжував робити це успішно. Тому слід наголосити, що при правильно обраній стратегії України, щодо створення певних умов для збереження малого та середнього бізнесу та адаптації всієї системи до Європейських стандартів, держава може створити нові можливості розвитку для всієї країни в цілому та кожного суб'єкта бізнесу окремо.

Список використаних джерел:

1. What is Horizon 2020? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>
2. COSME [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ec.europa.eu/easme/en/cosme>

ЗМІСТ

<i>Bushtakov S. V., Dzhur O. Y.</i> Management Innovation Aspects of Electronic Processing System in Government Agencies	3
<i>Hromtseva D.</i> On the Financing of Health Care in Ukraine	7
<i>Антіпова А. В.</i> Експортний потенціал економіки України як передумова розвитку вітчизняних товаровиробників	9
<i>Антонюк О. Р.</i> Роль професійних організацій у забезпеченні конкурентоспроможності аудиторських фірм	13
<i>Бержанір А. Л.</i> Роль соціально відповідального бізнесу в інноваційному розвитку економіки	16
<i>Бикова В. Г.</i> Стратегічні напрями інноваційного розвитку економіки України	19
<i>Бовсуновська Г. С.</i> Роль саморегульованих організацій у розвитку страхового ринку України	22
<i>Бокова З. Ю., Гринько Т. В.</i> Стратегічні напрямки інноваційного розвитку підприємств сфери послуг	24
<i>Вакуленко І. О.</i> Макроекономічні проблеми організації закупівель за державні кошти	27
<i>Валуйський І. А.</i> Сучасний стан забезпечення бюджетної безпеки України	30
<i>Власенко М. А., Доротюк Ю. Н.</i> Инвестирование в туристическом бизнесе	35
<i>Власенко М. О., Попова О. М.</i> Теоретичні основи інноваційного розвитку держави ...	37
<i>Власенко М. А., Лазебников С. М.</i> Развитие нефтегазовой отрасли в Украине	39
<i>Вольвачов К. М.</i> Проблеми розвитку інноваційного підприємництва в Україні	42
<i>Гасва А. О., Хуторської П. О.</i> Впровадження інноваційних процесів на підприємствах України.....	45
<i>Гладка О. В.</i> Особливості інноваційної діяльності підприємств сфери послуг	49
<i>Голей Ю. М.</i> Забезпечення ефективності державного регулювання підприємництва ..	52
<i>Голей Ю. М., Склема Г. В.</i> Напрями та форми державного регулювання економіки в сучасних умовах	55
<i>Гرابчук О. М.</i> Проблемні аспекти функціонування кредитного ринку України	58
<i>Демченко Т. О.</i> Туристичні кластери, як інноваційний підхід в розвитку регіональної економіки на прикладі пансіонату «Каштан» м. Бердянськ.....	62
<i>Дідик Т. В.</i> Чинники інноваційного розвитку підприємства	64
<i>Заблудська І. В., Рогозян Ю. С.</i> Досвід управління регіональною та міжрегіональною політикою в Іспанії.....	67
<i>Загоруйко О. Л.</i> Напрями оптимізації участі України на світовому ринку туристичних послуг.....	70
<i>Зайченко К. С.</i> Інноваційний розвиток малого бізнесу та євроінтеграція: можливості і перспективи.....	72

Наукове видання

Мови видання: українська, російська, англійська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2016:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпропетровськ, 14–15 квітня 2016 р.)

У дев'яти томах

Том 7. Особливості інноваційного розвитку економічних суб'єктів:
проблеми та перспективи

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Технічний редактор Джікія Н. В.
Оригінал-макет Джікія Н. В.

Підписано до друку 28.04.16. Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. др. арк. 3,6. Тираж 100 пр. Зам. № 0416-01/11.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 111, оф. 17

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com

e-mail: conf@confcontact.com